

Legjobb és leghirvevesebb
pipere hölgypor : a
La
6959
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

HAJFESTŐ FÉSŰ
(Hoffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 28.)
Ösz vagy vörös haj előkészítlet nélkül
valódi festőre, teljesen ártalmatlan. Évekig
használható! Darabja 2 frt. Ausztria-Ma-
gyarország részére szállítja Vértessas-gyógy-
szertára Lugoson, Magyarország. 8235

A Magyar Asphalt Rézvény-társaság
Budapest, Andrassy-út 30.

elválasztja a jótállást a legolcsóbban asphalt-burko-
latok fektetését és nedves lakások, pincék stb., gyö-
keres száraztételét.

TELEFON. TELEFON.

Vérszegények és lábbadozók

vassal
igyanak
Serravallo Chinabort
1/2 liter ára
1/4 liter ára
2 liter ára

Készítő Serravallo gyógyszerész Triestben.
Pompás írást, a miért a gyermekek is igen szívesen isszák.
Sokszor kiütették. Minden gyógyszerárban kaphó.

KATHRENER-FÉLE
Kneipp
maláta kávé.

Nagymama nem is!

Ez az óra által pótlottak bizonyult a kávékőves,
lég-, szél- és gyomorbajok, vérszegénység, or-
szágos ajtó. - Legelőváltó kávéval a családok
szívesen isszák.

Soha nem remélt jó érzet!
Nyári gummiezipők.

Párja barnában vagy feketeiben
1 frt 60 kr. A lábtalp hossz-
mértéke teljesen elegendő. (Kiké-
szítési díj: 7736)

F. NASKE
Prága, Porici 41.

A modern vegyészeti beállítás
és az ebből származó színe-
sége miatt a legújabb készítmények szem-
tanulmányok képeinek a 30 éven át bevált
Dr. Lengyel Frigyes-féle
Nyirfabalzsamot

alanyomat, a legjobb bizonyíték te-
szi, hogy itt egy valódi, a természet
egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján pra-
paráltak és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék
hatása, hogy a bőr felőle hamjait lassankint le-
hántja és az által az alsó tisztított bőr által
száraz és üdőségben jön napvilágra, megszüntet
mindennemű károsító, seplőt, vörös foltokat és
nyugtatókat, simítja a ráncosbőrt és a himlő-
helyeket lassankint teljesen elmozdítja és az
arcbőrnek üde és egészséges színt kölcsönöz.
Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 frt 50 kr.
A nyirfabalzsam hatásának támogatására Dr. Lengyel
Frigyes-féle
Benzoé szappan
ajánlatos. Egy darab ára 50 te 35 kr. Raktáron minden
jobb győgyárban. Főraktár Magyarország részére Török
József gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Saját készítményü 7920
Kötélárak, színek, zakok, ponyvák Torna-
osztályok függőágyak és mindennemű hálók
ipartelepe. Val. angol Foot-Ball és Lawn
Tennis játékok gyári raktár

SEFFER ANTAL
Budapest IV., (Károlylak-
tanya) Károly-utca 12.
Videkre árjegyzék szerint.

LUSER L.-féle turista tapasz.
Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem
szemölcsés és talp, valamint a sarok bőr-
keményedései, to-
vábbá mindennemű
bőrrelszarusodás,
ellen. A hatás-
ért jótállás
vállal-
tatik.

Köz-
ponti
szétküldési
raktár:
SCHWENK L.,
gyógyszerész
MEIDLING - BÉCS.
Csak akkor valódi, ha min-
den használati utasítás és minden
tapasz a mellette védjeggyel és
alírással el van látva, azért is erre
figyelni kell. - 1 doboz ára 60 kr.
Videkre 80 kr. előzetes beklódo mellett bérmentve.

Magyarországi főraktár: 8200
Török József gyógyszer. Budapest, Király-u. 12.

Párisi hajápolási szerek!

• Viola hajápoló-tej. Teljesen ártalmatlan
a káros hatások ellen.
1 üveg ára 1 korona.
• Viola hajszesz. A haját legelőváltó sem
száradja ki, miert is ennek
alkalmazásánál a haj tökéletességéről nem kell
tartani.
1 üveg ára 1 korona.
• Viola Tanno-chinin-pomádé. A haj ápo-
gáló káros hatású gyógyszere.
1 tégelynek ára 1 korona.
• Viola antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér. 8215
• Viola antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. - Kapható:
GEML-féle gyógyszerárban
az "Arany
korosthoz."
Temesvár, Belváros, Losonczy-tér.

A női szépség
emelésére, tökéletesítésére és fentar-
tására legkiválóbb, teljesen ártalmat-
lan, vegyízt és színtelen készí-
mény.

Margit Crème
Rövid idő alatt szünteti szepit, máj-
foltot, pattanást, bőrtörést (mitesszert)
és minden más bőrbaját. Kímélt a
ráncozat és himlőhelyeket még ko-
ros egyéneknek is üde bájos arcot
kölcsönöz. Ára 50 kr., nagy 1 forint.
Margit hölgypor 60 kr., 3 színben.
Margit szappan 35 kr., Margit
fogpép (Zahnpaste) 50 kr.

Készítő **FÖLDES** gyógyszerár,
Aradon Deák Ferenc-utca 11. sz.
Főraktár: Török József gyógyszerár, Buda-
pesten, Király-utca 12.

Wachtl és Társa
IV., Régi posta-utca 4.
Egy 8229

Fényképezési gép
a legszebb ajándék.
Passe-partouts
és rámak a leg-
jutányosabb
árakon.
Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.
Budapest, kerpesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannónia szálló mellett.

Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményü kár-
tápolozó butorokból, minden versenyt és hirdett árakat felülmúló olcsó árakon. Teljes
lakásberendezések, nyaraló, fürdő- és szálloda-butorok 2 évi jótállás és felelőség
mellett szállítanak.

Tévedés elkerülése végett cégünkre és címünkre figyelni kérjük. Disztes butor-áruhá-
1 frt beklódo mellett bérmentve küldetik meg. 8214

Zürich világhírű
selyemkelméit
a legújabb, legmodernebb minőségben, fekete, fehér
és a legválogatottabb színes mintákban kaphatja ön
igazi gyári árakon porto és vámmentesen egyenesen
házhöz szállítva. Ezer meg ezer előismerő irat. Min-
táknak postafordultával.

GRIEDER ADOLF ÉS TSA
királyi szállítók
selyemkélme-gyárak szövetsége Zürich. 7784

Több mint
50 év óta sikerrel használtatik!
Az
Eszéki Spitzer Kenőcs
és az
eszéki Salvator szappan

Valódi minőségben csakis
mint eddig, ezentul is
VEDJEGY. 8077

Eszéken, felsőváros.
DIENES C. J.-féle
gyógyszertárban

készül és megrendelhető. - Széplőket és máj-
foltokat valamint az összes bőrtisztatlanságo-
kat biztosan eltávolít.

1 tégely valódi Spitzer kenőcs --- 35 kr.
1 üveg valódi Spitzer mosdóvíz --- 40 kr.
1 darab valódi Salvator szappan --- 50 kr.
1 tégely képszasztá --- 60 kr.
1 doboz valódi Lyoni rizspor 3 színben 50 kr. és 1 frt.

Figyelem! Csak akkor valódi, ha a
fenti törvényileg beiktatott védjeggyel el van
látva és kéri a t. közönség csakis Diene-
s-féle eszéki kenőcsöt és szappant kérni és elfogadni.

Főraktár Budapest:
TÖRÖK JÓZSEF úrnál
Király-utca 12.

Palais hajfijító
használatával a megöszült haj
eredeti színt nyeri vissza.
A fejbőrt nem fészi, a ruha-
neműn foltoz nem hagy. Többi
előnye, hogy a hajszökeket
erősíti és hogy teljesen ár-
talmatlan. Egy üveg ára 1 frt.
Főraktár Budapest: **Petri**
Ottó gyógyszerárban,
L. Attila-Érte 47. Kap-
lat: Váci-körút 66. sz.,
Nádor-utca 3. és Király-
utca 36. szám alatti győgy-
szertárakban is. 8190

Czerny készítményei
eggyálatlan fölülmulhatatlanok!

OSAN Legjobb a
szájnak és fogaknak.
Antiszeptikus, konzerváló tisztító, egészsé-
ges, kellemes és jóval fölülmuló az eddig
ismert legjobb fogszerekkel **OSAN-szaj-
vis** üvegben ára 85 kr., **OSAN-fogpor** dobozban ára 44 kr.

ROZSATEJ a legjobb a legújabb és legelőváltó
széplőszert
1 üveg 1 frt. Hosszú Bal-
ssamin-szappan 30 kr.

Tanningene a legjobb
hajfestőszert
széplőszert, barnító és fe-
ketítő. Ára 2 frt 50 kr.

Törvényesen védve, lelkiismeretesen megvizsgálva, teljesen ártalmatlan
ANTON J. CZERNY, Bécs, XVIII., Carl Ludwig Strasse 6.
Budapesti főraktár: Török József gyógyszerésznél Király-utca 12.
és Egger-féle Nádor-győgyárban Váci-körút 17. továbbá minden
győgyárban, drogeriákban és parfümeriák-
ban. Szétküldés utánvétel mellett. Magrudaló-
ban. Szétküldés utánvétel mellett. Magrudaló-
sok oly helyről, hol még raktár nincs, fenti
eszköz egyikehez intézendők. - Prospektus
ingyen. 7729

24. SZÁM. 1899. BUDAPEST, JUNIUS II. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre - 6
Csepán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 frt
félévre - 4
Csepán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5.-
félévre - 2.50
Külföldi előfizetéseknél a postai
meghatarozott vitellőz is csatolandó.

PUSKIN SÁNDOR.
1799-1837.

AZ OROSZ IRODALOMNAK, ép úgy, mint az orosz
nemzet egész műveltségének aránylag igen
rövid multja van, s voltaképp csak a XIX.
századdal kezdődik. A mi irodalmi emléke volt
is előbbi időkben, nem fejezte ki a nemzet szel-
lemét, gondolkodását s még kevésbé tudott
fölemelkedni a nyugati népek irodalmi szín-
vonalára. Még a mult században is alig volt
egyéb a nagy, de tömegeiben a művelődés áram-
lataitól nem is érintett nép irodalma, mint hal-
vány utánzata a német s főképp a francia írók
műveinek. Tulajdonképeni orosz irodalmi nyelv
is csak a mult század végén kezdett fejlődni,
mert a miveltebb társadalom teljesen el volt
franciásodva s lenézéssel tekintette annak a
néhány írónak a próbálgatását, a kik nemzeti
nyelven igyekeztek eszméiknek alakot adni. Az
irodalomnak nem volt meg a támasza a nemzet
ama rétegeiben, melyeket meg akart nyerni
magának: az arisztokracziában s a miveltebb
polgári osztályban. Hasonló helyzetben voltak
akkor az orosz írók, mint körülbelül ugyan-
abban az időben a mi irodalmunk úttörői.
Szemben állottak egy elnemzetietlenedett tár-
sadalommal, a melynek gondolkozási módja
teljesen idegen volt, ezenkívül még maguknak
kellett megteremtleniök az irodalmi nyelvet is.
De mikor ezzel a nehéz feladattal megbirkóztak,
még mindig távol voltak attól, hogy az európai
irodalmak színvonalára fölemelkedjenek. Hiány-
zott belőlük a kellő erő és az eredetiség; alig
voltak egyebek, mint a korukban divatos fran-
czia és német költészet visszhangjai. Nem az
orosznak népi sajátos lelki világát, eszejárását,
érzése módját igyekeztek költői formákban
megörökíteni, hanem elvont, általános emberi
eszméknek tételődtek. Nem gyökereztek a nem-
zeti talajban, s nem a nemzet hagyományos
életéből merítették költészetük életető nedveit.

mely irodalomnak csak akkor van igazi értéke,
ha a nemzeti talajt nem veszi el lába alól, -
ép ő, a legnemzetibb orosz költő volt az, a
ki hazája irodalmat világhíroalmi színvonalra
emelte s ő az első orosz költő, a kinek nevét
ismeri az egész világ, s kinek művei közkincsévé
váltak az egész emberiségnek.

Puskin az elbeszélő költészetben tünt ki leg-
inkább. E téren aratta első babérait s legismer-
tebb műve, mely nevét ünneplétté tette min-
denütt, egy verses regény: az "Anyógin Engén".
Főereje nem a leleményben, a váratlan, érdek-
feszítő és bámulatot keltő cselekvények kigon-
dolásában van, hanem a személyek és környe-
zetük találó, hű rajzában, műveinek mély és
sajátságos orosz hangulatában s az előadás

rendkívüli művészetében. Véralkatának és költői
tehetsége természetének rokonsága vonzotta a
vele egykorú angol költészet legényesebb alak-
jához, Byronhoz, a kinek hatása sok tekintet-
ben meglátszik rajta. Kisebb költői beszélvényei-
nek nagy része és nagy költői regénye egyaránt
magukon viselik a nagy angol költő hatásának
nyomait. De ő azért nem volt szolgai utánzója
sem Byronnak, sem más költőnek. A különböző
oldalokról jött hatások bele tudta olvasztani
egénységébe s új, eredeti hangokat tudott ki-
csalni lantjából olyankor is, mikor más nagy
költők példaképe lebegett előtte.

Méltán ünnepli tehát benne Oroszország
most, születése száz éves fordulóján, irodalma
újászületését s egyik legfőbb büszkeségét. S

PUSKIN SÁNDOR.

méltán járul hozzá az ünnepléshez a mivel világ minden nemzete, mert, ha fordításokban is, de ismerik és élvezettel olvassák művei nagy részét mindenütt.

Puskin Szergejevics Sándor 1799 június 7-én (az orosz naptár szerint május 26-án) született Moszkvában. Atyja, Puskin Szergej révén régi nemes család sarjadéka volt, anyai részről pedig afrikai vér forrott ereiben. Anyai dédapja ugyanis egy Hannibal nevű szerezcsen királyfi volt, a kit Nagy Péter császár kapott ajándékba a szultántól. Ezt a szerezcsen fiút Nagy Péter úgy megkedvelte, hogy keresztény vallásra kereszteltette, a csári udvarnál saját hálósobájában tartotta, utazásokra magával vitte és 1716-ban elvívén őt Franciaországba, ott katonai pályára neveltette. A fiú azután táborelnoki rangra emelkedett. Puskin maga is megemlékszik szerezcsen származásáról «Anyégin Eugén»-jében:

— Mikor lesz börtönömnek vége,
S megyek vihar, hullám élébe,
Egy forróbb nap sugárhoz,
Hová lelkeim vágya vonz?
El, el! hideg Oroszhoz földje,
El, homi Afrikámba, el!
Gyászszal emlékszik e kebel
Ott majd reád, északnak ködje,
Hol élt, szeretett, szenvedett,
És — homnan nem hozott szívet.

De meglátszott a külsején is, különösen kissé duzzadt ajkain és göndör haján a szerezcsen származás.

Puskin atyja típusa volt az akkori divat szerinti, francia mivelttségű világfinak. Gyermekei nevelésével alig törődött. Az anyai nagymama, egy szigorú életű, igazi orosz asszony, volt az, a ki legnagyobb hatással volt Puskin gyermekkori nevelésére s a ki legelőször vetette el benne a nemzeti érzés csiráit. Ő tanította meg oroszul írni és olvasni is. Hasonló nagy hatása volt rá dajkájának, egy Radiovna Anna nevű egyszerű nőnek, a kiről valóságos rajongással emlékezett meg későbbi korában is. Ettől tanulta meg a tősgyökeres orosz népi nyelvet, az orosz nép fantasztikus meséit, melábus népdalait, melyekből később nem egy tárgyat az akkori elbeszélés merített. Különben az akkori előkelő körök szokásai szerint nevelkedett, francia nevelők keze alatt. Mire tíz éves lett, már tökéletesen tudott francziául s 12 éves korában apja ismertette meg vele Molière műveit. Itt is ekkor egy kis vigjátékot, — afféle gyermeki próbálkozást — «L'escamoteur» (A szemfényvesztő) címmel. 1811-ben beadták az akkor alapított czarszkoje-szélói császári liceumba, a hol ugyan teljesen francziás szellemű nevelés uralkodott, de az iskolában uralkodó szellem nagyra nevelte benne az irodalom iránti lelkesedést. Hozzájárult az a nagy nemzeti felbuzdulás, mely a napoleoni háborúk hatása gyanánt az orosz nemzetet elfogta s melynek hatása alól az ő fogékony lelke se tudta kivonni magát. Diák volt még, 14 éves fiú, mikor «első versei nyomtatásban is megjelentek, köztük a «Levél nővéremhez» és «Költő társamhoz» című költemények, melyek a «Vjesznik Europi» (Európai Híradó) című folyóiratban láttak napvilágot.

A liceumban alakult ekkor egy kis irodalmi kör, melynek a költői kísérleteiről már akkor bizonyos hírnévre jutott Puskin volt az éltető lelke s mely kéziratok újságát is adott ki, a hol az ifjú tagok szárnypróbálgatásait tették közzé. 1815-ben az iskolai év végén Puskin a vizsgálaton elszavolta egy költeményét «Emlékezés Czarszkoje-Szélóra» címmel, melyben nagy lelkesedéssel dicsőítette *Derzsavint*, a jeles költőt. Az ősz költő, a ki a közönség soraiban jelen volt, könyezve ölelte meg a nagy tehetségű ifjút, mintegy felavatva őt pályára kezd-

PUSKIN FELESÉGE.

tén. Puskin híre csakhamar elhatott az irodalmi körökbe is. Az akkori legjelesebb orosz írók, mint Zsukovszki és Batyuskov, méltányló figyelemmel kísérték a fiatal diák fejlődését, a ki már ekkor belekezdett első nagyobb szabású művébe, a «Ruszlán és Ludmilla» című költői beszélybe, mely mikor megjelent, nemzeti tárgyánál s szép részleteinél fogva nagy tetszést aratott. E mű tárgyát az orosz mondaközl merítette, melyeket azonban ekkor még nem tudott költői egészszé alakítani. Nemzeti elem, a tárgyon kívül, kevés van benne, nagyon is a francia költészet hatása alatt áll, különösen pedig Voltaire, Lafontaine és André Chénier hatása alatt, — de a hazai viszonyok rajzára való törekvés sok helyt sikerrel nyilatkozik benne.

Húsz éves korában Puskin, elvégezve a középiskolát, a pétervári külügyi miniszteriumban kapott állást 700 rubel évi fizetéssel. A már ekkor hazája legjelesebb íróival barátságban levő s a közönségtől velük egy sorba állított ifjú költőt azonban csakhamar elragadta vérmérsékletének szilaj esz és forró szabadságvágya. A szabadságot dicsőítő költeményei miatt gyanuba keveredett, hogy a szabadelvű forradalmi mozgalom híve ő is s helyzetét súlyosbította egy gúnyverse, melyben Arakesejev gróft, I. Sándor császár mindenható kegyencét állította pellengérré. Örülhetett, hogy Szibériába nem küldték. Déli Oroszországba, Jekaterinoszlavba helyezték át a kormányzó titkárául. Ez a száműzetése termékenyítő hatással volt költészetének fejlődésére. Négy évet töltött délen, bejárva a Kaukázust, a krimi félszigetet, Besszarbiát. A gyönyörű tájak, az új és sajátos életviszonyok, a félvad hegylakók, kozákok s más népek megismerése meggazdagította képzeletét. Ekkor írta, a krimi félsziget egy bájos zugában, Gurszav fürdőhelyen a «Kaukázusi rab» című költeményét s számos kisebb művét, melyek először mutatják Byron hatását. Még termékenyebb volt rá nézve az az idő, melyet Kisenyevben töltött, a hol mintegy negyven kisebb költeményt írt, köztük a híres «Bakesiszerájji forrás»-t s belekezdett legnagyobb szabású művébe: az «Anyégin Eugén»-be.

Szenvedélyes természete azonban nem tudott vesztig maradni a hivatalos élet igájában. Később, szatirikus hangulattal azzal fejezte ki, hogy egy günös verset írt főnöke, Woronzov gróf odesszai főkörmányzó ellen. E miatt elbocsátották hivatalából és atyai birtokára, Mihajlovszko faluba internálták, hatóságai felügyelet alatt. Súlyos csapást az őt reá nézve, melyet

csak költeményeinek rendkívüli sikere enyhített.

Két évet töltött e faluban (1824—26). Ideje legnagyobb részét a költészetnek szentelte, még pedig most már teljesen a nemzeti költészet ösvényére lépett. Lelkében, a néppel való érintkezés folytán, megcsendültek kedves dajkája dalai és meséi, a délvidéki tartózkodás emlékei — s számos szép költeményben örökítette meg ez emlékeket. A «Czigányok», «Rabló testvérek», «Nulin gróf», «Egyiptomi éjek», «Pultava» — és a «Boris Godunov» című nagyobb drámai költemény ez időszak nevezetesebb termékei. A kiábrándulásnak, a világfájdalomnak hangulata ömlik el e művein, a mely részben talán Byron hatása is, de nagyobb részben a költő saját élményeiből fakadt. A természeti képek szépsége, a személyek kitünő jellemzése, a forma tökéletessége s a nyelv egyszerű bája, mely e költeményeiben nyilvánul, elragadta az orosz közönséget s országszerte ünnepeztette Puskin nevét.

1826-ban, mikor I. Miklós császár elfoglalta trónját, Puskin hozzá fordult, hogy engedje vissza Moszkvába. A császár nemcsak teljesítette kérését, hanem kegyének jeleivel is elhalmozta. Császári kamarás-apróddá s évi 6000 rubel fizetéssel Nagy Péter császár történetírójává nevezte ki, sőt kijelentette, hogy ezután ő maga fogja művein a cenzurát gyakorolni. 1830-ban lett kész az «Anyégin Eugén», melyben némileg a Byron «Don Juan»-jára emlékeztető modorban, a saját érzeit, hangulatait beleszőve, mondja el egy előkelő orosz ifjú történetét. Az alakok, Eugén, Tatjana, Olga, Lenszki az akkori orosz társadalmat kitünően jellemző típusok, körülöttük igazi orosz élet folyik, pompás természetűséggel, élénkséggel s humorral megrajzolva. E művével Puskin diadalmasan vonult be a világirodalomba s bámulókat szerzett műzsjának mindenfelé. Magyar nyelven Bérczy Károly kitünő fordításában ismeretes az orosz irodalom ez elsőrendű remeke.

Puskin 1831-ben megházasodott. Neje, Goncsarov Nikolajev Natália, híres szépség volt, de házasi életét nem tette boldoggá. Pétervárt telepedett meg, a hol szoros barátságot kötött Gogol Miklóssal, a kitünő regényíróval. Ez időben történelmi tanulmányokkal is foglalkozott s több, jeles stíljűkkel kiváló történelmi tanulmányt írt, valamint néhány novellát.

A pétervári arisztokrata társaság nem volt inyére, míg neje csak itt érezte magát jól. Puskin szenvedélyes természete, féltékenysége, az asszony mulatság-kedvelése megkeserítette házasi életüket. A pétervári társaság Puskin nejét hirbe keverte egy *Heckeren-d'Anthès* nevű kalandorral, a németalföldi követ fogadott fiával, a mi Puskin szörnyű dühre ingerelte. Heckeren-d'Anthès csakugyan udvarolt is Puskinnek, s udvarlását még akkor sem hagyta abba, a mikor Puskin kitiltotta őt házából. Erre Puskin, a végsőig ingerelve, súlyosan megsértette az udvarlót s a párbaj elkerülhetetlen lett.

1837 január 27-én állt szembe a két ellenfél pisztolyra. Puskin célzott, de mielőtt pisztolyát elshűthette volna, eldőrdült az ellenfél fegyvere s a költő összerogyott. A párbajsegédek hozzásiettek, Heckeren-d'Anthès is, de ő rákiáltott: «Megálljon, még van erőm egy lövésre!» D'Anthès megállt s mellét jobb karjával fűzte el. Puskin lött s golyója ellenfele karját fúrta át. Puskin alteste jobb oldalán sebesült meg s az orvosok mindjárt kijelentették, hogy a seb halálos. Az egész fővárost bejárta a fájdalom híre, a költő lakása előtt óriási tömeg gyűlt össze s maga Miklós császár kegyes vigasztaló levelet küldött neki. Két napi szenvedés után, január 29-én halt meg Puskin, de előbb még kijelen-

tette nejeének, hogy meg van győződve ártatlanságáról. Holttestét a vszjatogorszki kolostorba vitték, a hol anyja oldalán aluszsa örök álmait. Családjáról kegyesen gondoskodott a császár: özvegyének s árvaiknak 11,000 rubel évdíjat rendelt.

Puskin három nagy orosz író, az orosz irodalomnak legkiválóbb jelei, így jellemezték: *Gogol*, Puskin egyik legznőbb barátja, ezt mondja róla: «Puskin azért adatott a világ-egyetemnek, hogy bebizonyítsa, hogy ő a maga erejéből nagy költő, — független minden más ember befolyásától, független korától és a körülményektől, sőt saját emberi jellemétől is.» *Turgenyev* így jellemzi őt: «Puskin oly művész volt, a ki körül forgott az egész orosz élet.» *Dosztojevszky* azt hirdette, hogy Puskin megjelenésében kétségtelenül valami próféta rejlik az oroszok számára.

Puskin — mondja róla egy mai orosz író — a mi népünk történelmi életének egy dicső terméke; hatalmas, terebélyes fa, melyből Gogol, Goncsarov, Turgenyev, Polonszky, Majkov, Dosztojevszky és Tolsztoj mint külön ágak fakadtak ki, hogy mindegyikük Puskin erejéből és szelleméből táplálkozva, saját, egyéni életet éljen, tovább haladva azon az úton, melyet Puskin az újabb orosz irodalomnak kijelölt.

Puskin nagy költő, a kinél jobban senki sem fogta fel az orosz élet sajátos jellemét; nagy író, a ki mint igazi próféta megjósolta és kijelölte azt az irányt, melyen az orosz irodalomnak haladnia kell, a ki mélyen behatolt a nagy orosz nemzet nyelvének szellemébe és ebből az aranybányából merítve, igazi nemzeti költővé fejlődött és nemzeti költészetet fejlesztett.

Emlékét kegyelettel ünnepli nemzete s születésének százados évfordulóját az egész mivel világ résztvevő érdeklődése kíséri.

Popovics V. István.

DOLGOS KIS KÉZ.*

Hívesemnek házasságunk 25-ik évfordulójára.

Hadd csókoljam meg dolgos kis kezéd,
Mely olyan szorgos, munkás és serény,
Mely olajággal szeliden vezet
Éltem homályos, kúza ösvényén.
Kivált ma, hogy ha csókkal illetem,
Emlékek árja árad lelkeimben.

Huszonöt éve kelt a drága nap,
(Ezer hajnalnak fénye egy napon!)
Midőn enyémnek is mondhattalak,
Szép ifjú álman, bűvös angyalom!
Mosolygott ajkad, a mi rendezett,
Hogy fészket rakjon dolgos kis kezéd.

A szenvedélynek láva folyama
Perzselve, dúlva tört valómra át;
Galamb lényed szelid fuvalata,
Szívembe önte szent harmoniát;
S mi bennem volt csak formátlan erő,
Összhangra válna lépett az elő.

Rajongó lelkeim merész szárnyait
Ha dermeszté a zord, rideg való,
Hívén eszmékben — oh mi drága hit
Múló világban örökkévaló! —
S orozva kétely lopta meg hitem:
Szerelmed visszaadta azt nekem.

Szerelmed: ez az égi adomány,
Világ zűrzésben összhang záloga,
A csüggedt szívnek édes látománya,
Zord fellegen szivárvány sávolya,
Mint ha áttörné a borult eget,
Érintésével dolgos kis kezéd.

* A Kisfaludy-Társaság május havi ülésén föl-olvasott költemény.

E dolgos kis kéz, — elborúl egem! —
Négy édes gyermek szemét fogta bé,
S fejüknek alját szép gyöngédeden
Utolsó útra elrendezteté.
Oh, hitvesem, míg szóltan ezt teszed,
Némán csókoltam dolgos kis kezéd.

De most is szorgos ez a drága kéz!
Nincs percznyi nyugta, perczig nem pihen.
Fészket rak újat: nem sokára kész;
Én boldog emlékek közét nézelem.
A kedves ifju, ki lányunk kezét
Elyverte, áld majd tégedet ezért.

S ha meghalok, te virágmagvakat
Hiitessz síromra, édes hitvesem;
Szívem porából ha virág fakad
És földi részem illatát leszen:
Elszálló lelkeim csókját érezed,
Míg ott gyomlálgat dolgos kis kezéd.

Hegedűs István.

EZÜST TÁLAK.*

Elbeszélés.

Irta Bodrogai Lajos.

I.

Zimankós novemberi nap délutánja volt. Csak három órára járt még az idő, de jócskán sötét volt már. A nap sugarait sárgán átszűrő felhők-ből kedvetlen, nyálkás nedvesség nyúlt lefelé: félig eső, félig hó.

Ha az idő nem tudta, mit akar, annál kevésbbé tudták az emberek. Pedig elég sűrűn voltak, hogy valami okost kiüthessenek.

Nagy tanácskozással álltak körül két hintót. A hányan voltak, ki is mozdíthaták volna a sárból, a melyben megfeneklettek. Kétfelé eresztős bórós hintó volt az egyik, igazi nagyúri alkalmatlanság; elébe hat ló fogva, veres-zöld szironynyal varrott bagária hámoiban. A hosszú szakállú kocsis leszállt a nyerges lóról, hogy nagy ostopartogatással nógassa előbbre a többi; de ezek közömbös mebnámossággal csapkodtak ide-oda bórósnyfestékes farkukkal, nagy mulatságára a hintó ablakaiból kinéző frajoknak.

— Nené, mondja a legnevetősebb, úgy legyezgetnek, mintha elfáradtak volna.

— Mintha tudnák, hogy az *ajtoni* ebédnél nagyon megnehezedeánk, felelt a másik.

Meg is látszott rajta a jó ebéd; gömbölyű volt és husos. Nem sok bajt csinálhatott ifjának az egeres táncban; könnyen lehetett elfogni nagyon.

— Mégis csak jobb az orsós hintón ott hátul, szólt a harmadik fraj, a mint az átellenes ablakon kitekintett. Azok mintha már meg is indultak volna. Előbb lesznek a Vitéz Ferenczék udvarházában, mint a nagyságos asszony, pedig Ajtonból valamieskét későbbben indulának.

A nagyságos asszony, egy sápadt képű, hallgatag úrinő ott ült hátul, a széles, bórós ülésen és szólt az ő nyugodt, csendes hangján:

— Sohse féljetekek, eselédem. Majd eligazítja az uram ő kegyelme. Elakadt országot is kiemelt már ő a bajból. Aczélfényű, lelkes szemével ránézett az urára, a ki nyusztprémes bársony mentébe takarózva ült mellette. Mintha nem is nagyon illett volna az a bársony mente a felesége egyszerű rózsaszínűjára mellé.

— Hiszen majd csak kikészülődünk valahogy; imhol az orsós hintó meg is indult már, felelt a férfi félig boszús, félig megnyugtató hangon. Csak aztán Koppádon ne késsék sokáig az én asszonyom. Nem megmondtam, hogy ha nem a nyusztprémes, legalább a pelymetből való gelez-nás ruhát, a virágos bársony téli palástját, meg a kaláris övét szedje magára? Nem kellene

* A Kisfaludy-Társaság pályázatán jutalmat nyert elbeszélés.

akkor várni az átöltözködéssel. Az lesz majd a legnagyobb.

— Inkább az idő veszszen, mint a ruha pusztuljon, — felelt kéréllő hangon az asszony. — Bársony jó uram is letette volna a bársony mentét; megtette volna a kamukás is. A nagyságos fejedelem ugvis eltiltotta a bársony mentét, azt csak neki szabad viselnie. Jaj, ha híret veszi és még jobban ránk haragszik.

— Hosszú haj, rövid ész. Kolosmegye főispánja, Szamosujvár főkapitánya, a végek generálisa csak járhat bársony mentében? Aztán meg a szent római birodalom bárója is volt, a nagyságos titulus pedig maga a fejedelem conferálta. Neki sincs külön ennél, mért volna hát a mentéje más? Hanem hát persze — de ezt már csak magában dűnynyögte, — a két első ura nem tudott igazí ur lenni. Se Nagy Pál uram, se Bethlen Mihály uram, az isten nyugosztalja meg őket.

Majd a frajok fölé hajolt, a gömbölyűbbiket meg is csiphette, mert az ugyancsak nagyot sikított, aztán kiszólt az ablakon:

— Dűljön neki a hintó farának, a kinek kezé-lába van. A mórío meg Pályik János inasom pedig kapjanak a lovukra és a Tur völgyén siessenek Koppánd felé. Arra rövidebb az út, viz sem járt annyi, hogy a koppándi hasadékot elönthette volna. Te pedig, Thoroczeky István fiam, szállj ki a laugaim mellől az orsós hintóból és ülted fel ama pakulárt ottan a kehes kancajára. Nyargalásszon erre fele kicsinyes, hadd nyertesse meg ezeket a jóvérű ménlovakat. Friss tüzzel majd gyorsabban haladunk előre.

A nagyságos úr inasa meg az udvari bolondja már le is ereszkedett a Tur völgyébe, mire a pakulár nagy nehezen felzihelődött kancajára. Mialatt végig poroszkált vele a két hintó során, hangos nyereséssel fordultak felé a nehéz hámba fogott ménlovak. Egy nekifeszülés, egy rándítás, és a kétfelé eresztős nagy bárka nyikorgó döcögéssel megindult Koppánd felé.

II.

— Ugyancsak rosz kedvű a mi nagyságos urunk, — mondta Pályik János a mellette lovagló udvari bolondnak, a mint a Tur patak sáros vízében nagy gyorsan gázoltak Koppánd felé.

— Rosz kedvűben is különb a fejedelemnél. Az mindig jókedvű, mert mindig részeg.

— Ugyan ugy-e, Zerkó? Hát nem tudod, hogy a fejjeddel játszol, mikor így beszélsz? Részeg ember hamar aláírja a halálos ítéletet.

— Bolond vagyok, hát kimondhatom az igazat. Aztán pedig szeretem is az uramat, mert megvédelmezett az országgyűlés meg a fejedelem elől. Mikor egy estendővel ezelőtt a fejjérvári gyűlés elvette az egyetlen jobbgyomat és annak a rókapofájú Bodoni Györgynek adta, én pedig, a mórío, derideáltattam és confuse dimittáltam, a régi gazdám, a fejedelem semmit sem mert tenni Bodoni György ellen. De Bánffy Dénes megmutatta, hogy nem fél holmi idekurczkodott magyarországitól, szolgálatába fogadott és visszaadta jobbgyomat.

— Nem félt az ország határozatát megszegni?

— Már miért is félt volna? Van-e nagyobb úr nála? Hát az ideszakadt magyarországiak legyenek-e az urak? Nem isten ellen való véték-e, hogy az ilyen magunk veréből való ártatlan emberek sarcoztatásokban és pogány módra való üldöztetésökben gyönyörködő nem-vitézeknek patorcinálunk? Elég baj, hogy a fejedelemasszony is örökké a magyarországi vertumnusi természetű fiaak admirálja, azokat ampletálja, valahány van, minden váradi szamonzáját kit várnagyságba, kit postamester-

Fátyolos debreczeni főkötő.

Legyező, keztyű és zsebkendő.

Díszmagyar ruha.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MAGYAR DÍSZRUHÁZATA A MAGYAR NEMZETI MUZEUMBAN.

ségbe, kít officérségbe emel. Azt a Teleki Mihályt is ő ültette a nyakunkba, a ki miatt a pogány-nyal kell egy tálból cseresznyéznünk. Nem igazi erdélyi az sem, azért is akarja a török császár szakállába kapatni a német királyt.

— De azt is mondják ám, bolond, hogy a mi urunk meg a németet hozná a nyakunkra.

— Hát Teleki uram Kemény János idejében nem járt-e Montecuccolinál a német segítségért? Hát a ki a némettel a törököt segíti kiverni, nem igaz barátunk-é? A kuruczcal tartunk-é, a ki a töröknek se kell? Azt a hitvány Wesselényi Pált kövessük, a kinek Teleki Mihály uram is csak azért fújja a dudáját, hogy kitolhassa a vezérségből, hadat vezethessen Magyarországra és a zavarosból magának a palatinusságot halászhassa ki? Már csak igazza volt az én uramnak, mikor a tavalyi gyűlésen eltöltötte Teleki uramat a magyarországi háborútól és azt az istentelen mótust sopiálta a bujdosók közt. A maguk hazáját elvesztették, könnyen teszik hát kockára a másét.

— De mikor a német a magyarnak az igazi ellensége!

— Nem fenébb a töröknél. Azt mondja az én jó uram, hogy verjük meg előbb a némettel a törököt, a nagyobb ellenséget, ezt a kisebbet majd csak visszazalasztjuk a plundrájába, ha a mi nadrágunkba óhajtoznék. Több esze van a mi urunknak, mint az egész tanácsnak. Haragszik is az eszére mind, a hány.

— Talán inkább a büszke naturája miatt nem állhatják. Mert büszke ám, meg indulatos

is nagyon. Nézd csak bolond, az imént is mit tett Csáky Lászlóval.

— Eh, az is a bujdosók szamonzájából való, — felelt vállat vonva a mórío.

— Ugyan ugyan, hát nem magyar a magyar, akár a Királyhágón innen, akár túl? Hiszen a mi urunk elei is csak Magyarországból származtanak, vagy mi?

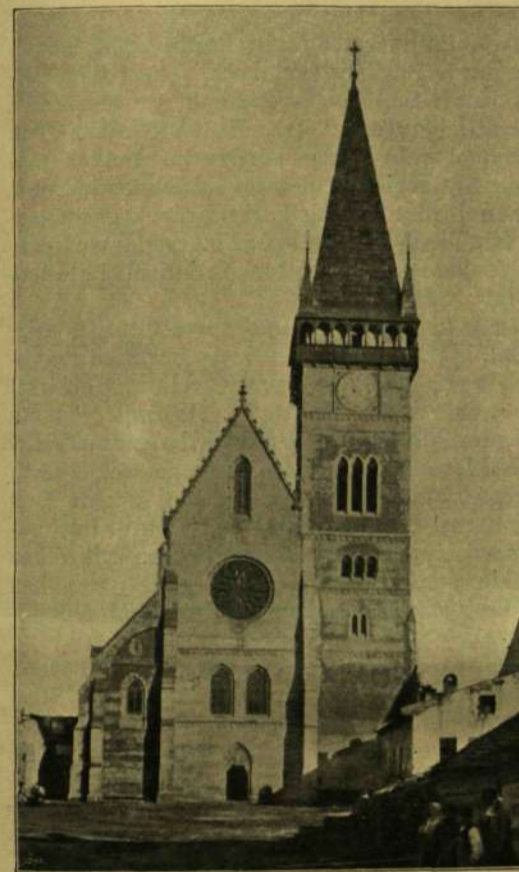
— A Bánffyjak úkjaja már II. Endre királytól kapott földet Erdélyben. Mi igazi erdélyiek vagyunk, hívei régen a királynak, mint most a fejedelemeink. Mi Gertrudis királyné hűtelen gyilkosainak a birtokait kaptuk donatióba és nem kell a feleségünk pendelyébe kapaszkodnunk, hogy kimutassuk igaz erdélyi voltunkat. Bánffy Dénes nem magyarországi, noha Bornemisza Katának hívják a feleségét; Teleki Mihály pedig nem erdélyi, ha mindjárt százszor olyan erősen kapaszkodik is a feleségének, Veér Juditnak a köntösébe, ha ugyan ez is igazi erdélyi fajzat. Az anyja is Bornemisza-leány, a fejedelemszony nagynénje, váradi nemzetiség az is. Azért is van olyan erősen a fejedelelem gráciájában.

— De hiszen a mi urunknak a felesége meg éppen Bornemisza Kata, testvére a fejedelemszonynak.

— Azért volt a mi urunk is gráciában, míg a feleségét el nem negligálta. Csak mióta a Béldi Pálné után kapkod a süveg alatt, mióta azt csókolta meg, hídgyült el iránta a nagyságos fejedelemszony. Béldi Pál is haragosa azóta... no meg a miért elcseppentette a végek generálisságát; mert ez Béldit illetné, az ország generálisát.

— Ahán, tudom, — vágott közbe Pályik. — Nem rég történt, hogy együtt ebédelték a nagyságos fejedelem palotájában. Ugyancsak emelgették az ürmösök fazékát, mert azokból ittanak, hogy nagyokat ihassanak. Egyszerre csak kérdezte a mi urunk: «Miért nem besülsz, Béldi Pál?» A mire így felelt Béldi — és karikában forgott a szeme, a mint mondta: «Hídd el Dénes, nehéz székely vagyok; de ha felülhettem rád, úgy megnyomlak, hogy többször fel nem emeled a fejed.» Láttad volna csak, bolond,

hogy örült a szónak Csáky László, a ki azért haragosa, mert mikor a bonczidai erdőn tilosban vadászott, ezzel a szóval csapott rá a mi urunk: «Jó napot kegyelmednek, gróf uram, kié ez erdő?» A mire Csáky László: «A kegyelmedé.» — «Hát miért gróf uram itt hatalmas-kodik? Immár menjünk be Bonczidára ebédre». És erővel bévivé. Haj! azóta nem is hihető, hogy Csáky uram ligát készít elvesztésére. Mikor Vajda László Kolozsvárott járt, annak a szolgálja mesélte. Haj, ha merném megmondani az uramnak, bizony nagy veszedelemtől szabadítanám meg! Csak hogy kiverne ám, ha megmondanám, hogy még a testvéröcsése is, az a telhetetlen Zsigmond, benne van a ligában, és hogy a szerelmes atyjafia, Teleki Mihály uram, a gonosz lelke az egésznek. Persze, ha nótáznak a mi urunkat, az övé lenne Gernyeszeg. Haj, haj, ha meg merném mondani! De mikor olyan könnyen kijár a bot a pletyka beszédre.

A BARTFAI FŐTEMLOM HOMLOKZATA ÚJJÁÉPÍTVE.

— No-no, nem addig van az, — vigasztalja az inast a mórío. — Ha van is liga, nem bánthatják a mi urunkat. Megörzi azt a jószágos Isten, a ki nem fegyverrel már, de patientiával és igaz megteréssel akar minket felébreszteni. Azért, mert a mi urunk nem akarja labirintusba ejteni nemzetünket, megvédelmezi majd azoktól, a kik bolond indulatból mellyeszeni akarnák a madarat, a kit meg sem fogtanak vala. Aztán meg helyt állok én is. Ha van liga, majd megtudja Koppádon tölem. A mit az okos inas meg nem mondhat, majd megmondja az oktalan bolond, a kinek sziklaszilárd szívére úgy építhet az ura, mint ama indiai mórío. Mert a mórío nem csak bolondot jelent, hanem drágakövet is. Legalább így tanultam számár koromban a pataki kollégiumban.

De el kellett hallgatniok, mert a tur-koppándi sziklakapuba érték. Mintha kard vágta volna ketté, rengeteg magasságra emelkedtek két oldalról a szikla-kapu falai, óriás tűkkel, rovátkos gúlákkal, szeszélyes alakú tornyokkal csipkézve. Alul meg fehér habot verve futott a Tur vize, el-elkapkodva a lovak lábát, a mint a sustergő, iszapos vízből kiálló sziklamederben ugráltak körül-köre. A nagy beszélgetést követő nagy hallgatástól észre sem vették, hogy a nehéz út miatt elkéstek, hogy mire a szikla-

BARTFA FŐTERE A FŐTEMLOMMAL ÉS VÁROSHÁZZAL.

szorosból kiértek, a kétfelé nyíló bőrös hintó, meg az orsós hintó már régóta ott állott Vitéz Ferencz udvarházának a színe alatt. A sok lovász, kocsis mosta a kerekeket, a peczerek a viczánkoló, ugató kopókat, agarakat vezényelték a kutyaólakba, míg a leányescseldek a társzekérről szedték le az úri népek való holmit, a legkisebb Vitéz-gyerekeknek szánt sok ajándékot. (Folytatása következik.)

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ MAGYAR DÍSZRUHÁJA A NEMZETI MUZEUMBAN.*

A milleniumi ünnepélyek alkalmával, 1896. június 8-ikán ott állt királyi férje oldalán a trónon, mikor a nemzet koronás fejedelméhez szölt. Megjelent köztünk még egyszer egyénisége teljes varázsában, királyi pompával fogadva hódolatunkat — *mély gyászban*. Mindenki tudta, érezte e gyász jelentőségét. Sebzett anyai szíve megsejtette, hogy veleéző hű magyarjai megértik, *miért* nem lehet ünnepi öröme teljes! Harmínez évvel azelőtt *fehér* habosselyemben, csillogó gyémánt-diadémmal fején éppen úgy állt császári férje mellett, mikor a magyar küldöttség a koronázásra meghívta a Felséges párt. De köztük a trónon ott állt a dinasztia és nemzet reménye: a kis trónörökös! Akkor a boldogsága teljében tündöklő fejedelmi

* Társadalmunk egyik kiváló nőtagjának tollából közöljük ez érdekes ismertetést.

A BARTFAI VÁROSHÁZ.

Divald fényképei után.

anya bájos mosolyával, — *most* mater dolorosa, a megtört anyai szív bánatos, melázó tekintetével. A fehér selyem ruha redőin egy gyermek-kéz gyűrte ránc; a gyászöltönyön: — lepergő könyvek...

Az anyai szív harmatjával áztatott gyászruha az, mely a közeli napokban hozzánk jutott, hogy itt maradjon köztünk. Gizella és Mária Valéria főhercegnők kegyeles szívük sugalmának engedve, felséges Nagyasszonyunk hagyatékából a nemzetnek ajándékozták örök időkre. A drága ereklyét Ferenczy Ida, királyné magyar felolvasónője hozta le Bécsből, hogy ünnepélyesen átadja azt a magyar kormányoknak. Május hó 31-én délelőtt megjelent a Nemzeti Múzeumban dr. Wlassics Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, Szalay Imre a Nemzeti Múzeum igazgatója, dr. Hampel József régiségtári igazgató és többen, hogy a Nemzeti Múzeum őrzetére bizandó ereklyét Ferenczy Idától átvegyék. A mint az átvétel megtörtént, Meissl Marianne, boldogult királyné első komornája, elrendezte a diszöltönyt egy e célra készült üvegszekrénybe addig is, míg a tervbe vett Erzsébet-szoba berendezhető lesz.

E történetileg nagy emlékü ruha fekete kamuka-selyemből készült. A királyné maga választotta a tulipános, «magyaros» rajzú selyemszövetet, mely művészies, pazar fekete gyöngyhízzsel van borítva. Szoknyája kerek, ráncos, magyar szabású s 5 méteres uszályban végződik. A fekete bársony pruszlikot elől

A BÁRTFAI VÁROSHÁZ ERKÉLYE. — Divald fényképe után.

fekete gyöngyörű fűzi össze, melynek vége a valódi fekete csipkéből készült kötényre hull. Úgy a magasan, a nyaknál csukódó, gazdag csipkebodorban fekvő ingváll, mint a bugyba kötött újjak fekete, valódi csipkéből való, csillogó gyöngydiszszel behintve. A parányi fekete bársony debreczeni fejkötőt keskeny fekete csipke köríti, mely hátul, remek csokorba kötve egészíti ki a fejdísz. A fejkötő alól, a fejről aláhulló gyöngyörű, hosszú, fekete fátyol szintén gazdagon van fekete üveggyönggyel kihimezve. Legyező, keztyű és a koronás E. betűvel himzett díszes szegélyű zsebkendő teszi teljessé az erkélyt.

A BÁRTFAI CSÚCSÍVES FŐTEMLOM.

Az ország egyik legrégebbi szabad királyi városa Bártfa, a mely hajdan egyenlő rangú város volt Budával, a múlt vasárnap nagy ünnepet ült. Megújított csúcsíves főtemplomát adták át ismét rendeltetésének. Ez a fényes ünnepély legalább egy pár napra rátereli az ország tekintetét arra az egykor hatalmas városra, mely ma szegény vidék szegény városka, de állandóan nevezetes a tudósok előtt rengeteg műkincsei miatt; a mi közönségünk azonban alkalmasint többet tud híres furdójéről, mint hajdan fényéről, nagy történelmi szerepléséről s mai művésztörténelmi fontosságáról.

Fényes temploma Bártfa városával egy idős s össze van forrva a város történetével.

A város a megújított templom felszentelésével megünneplélte volna megalapításának hétszázéves évfordulóját is. Egy 1247-ből megmaradt okirat, melyet IV. Béla király a bártfai ciszterciát és az eperjesi szászok közt levő határvillongások rendezése végett adott ki, bizonyítja régiségét. A ciszterciát alapítójuk, Róbert szellemében, «Bártfa földjén», a lakat-

lan rengetegben alapították megerősített monostorukat, a mely körül telepítvényesek ütöttek tanyát, a kik veszedelem esetén a monostor kőfalai között kerestek és találtak biztos menedéket. Mikor telepedtek Bártfára, erről az okirat nem szól, de e vidéken, mint nagy terjedelmű rengeteg tulajdonosai, valószínűleg már régi gazdák lehettek. Szóval Bártfa város alapító a ciszterciátok voltak; itt az apátság temploma is volt és némi erőssége, a mely veszedelem idején a telepítvényt védelmezte.

Róbert Károly 1320-ban Bártfáról már mint városról emlékezik meg, a melynek plébánosa volt; a ciszterciátok tehát már ekkor elhagyták földjüket s templomuk városi templommá lett. E korból maradt emlék a templomban egy gyámkö, a mely végén oroszán és emberfejet ábrázol. Ez a gyámkö a megújított templomban is eredeti helyén van és a keleti falon a déli pillérsor arkád-ívezetét tartja. Ez időtől kezdődik Bártfa város virágzása. Róbert Károly fallal vérteti körül a várost, a melynek nagy jövőt biztosított még az Árpádok idejében készült királyi út (via regalis).

Nagy Lajos 1365-ben pallosjoggal ruhazza fel és 1376-ban Buda és Kassa szabad királyi város rangjára emeli.

A megmaradt gyámkö bizonyítja, hogy a templom román stílusú volt, de a XIV-ik század elején csúcsíves templommá kezdték átalakítani. A toronynak 1419-ben már órája volt. Ez a második toronyóra hazánkban; az első a besztercebányai volt.

A templom építése e században egész 1458-ig folyton tartott. Bártfai Miklós mester (magister Nicolaus Lapidica) alakította át a régi román templomot csúcsíves templommá. Ugyancsak ő végezte a szentély remek szobrászati munkáit is. Már ekkor Bártfa városa nagy erősség és gazdag, hatalmas város volt. Mily jómódú polgárai voltak, kitűnik abból, hogy Heyd Pál polgár a templom építésére egymaga 150 arany forintot áldozott, a mi ez időben igen tekintélyes összeg volt.

De úgy látszik, hogy Miklós mester jobb szobrász volt, mint építő; a szentély boltozatát

roszul építette, mert beomlással fenyegetett. Ez okból István kassai építő a szentély boltozatát újra építette, a miért 324 arany forintot kapott.

1482-ben egy kegyes asszony, Mager Péter városi tanácsos és bíró özvegye nagy áldozatkészséggel három kápolnát építtetett a déli mellékhajóhoz. Ezt a részét a templomnak Orbán mester, szintén bártfai polgár építette.

A templom tornya azonban csak 1491-ben készült el teljesen, a mikor tetejére ünnepiesen föltették a keresztet. Ezzel Bártfa városának e büszkesége teljesen be volt fejezve. Pár évvel később, 1505-ben megkezdik a bártfaiak egy másik építészeti remeknek, a most is meglevő városházának építését. A bártfai városháza, mely a csúcsíves stílus és renaissance közötti átmeneti stílusban készült épület, szintén páratlan hazánkban. A tanácsház 16 méter széles és 28 méter hosszú, egyes szárnyból álló elrendezésű, déli és északi keskeny oldala fölött csúcsíves oromfal emelkedik, ellenben a keleti oldal közepén épült erkély már határozottan renaissance jellegű; általában e nevezetes épület az említett két stílus sajátságos keverékét mutatja s pedig nem csak kívül, hanem belsejében is, mely utóbbi különben egész muzeumát tartalmazza az érdekes középkori régiségeknek.

Ilyen környezetben lett Bártfa erős, hatalmas város, 63 falu birtokosa, s erős falai között biztonságban élt az iparnak, művészetnek. Piaczát majdnem kivétel nélkül a XV. és XVI-ik századból való házak környezik, melyek mai napig oly régies színezetet adnak a városnak, fenn hirdetve az egykori polgárok gazdagságát és előkelő izlését, valamint a magyar iparnak és kereskedelemnek azon időbeli fejlettségét is.

Bártfa kemény küzdelmet folytatott a huszikkal, kik Kassán erősen megfeszítették magukat. Bártfa ellenben dacolt velök, s elfogott embereiket sorra akasztatta. Axamyt Péter a város levéltárában máig meglevő német és szláv nyelvű leveleiben rettentő fenyegetéseket zúdít a polgárságra. Egyik levelén hat kiégett lyuk van, a melyek a csehekől elpusztított hat magyar várat jelentik, mellékelve van a levélhez egy kis esomó nyírfa vessző is, a mely a csehek majdani boszúját akarja kézzelfoghatólag jelképezni.

A Frigyes császár hatalmában volt korona kiváltására Mátyás királynak a város 2000 arany forintot, ez időben rengeteg összeget ad, a mi fényesen bizonyítja gazdagságát. Mily nagy és messze kiterjedő kereskedelmet folytatnak a bártfaiak, bizonyítja az a történelmi tény is, hogy a szerencsétlen vármai esetről ők hozták az első hírt Magyarországra.

A város hatalmas gazdagsága a XVI. században csak növekedik. Vászna, búzasöre, iparosi, kereskedői Magyar- és Lengyelországban, sőt a távoli keleten is híresek. A reformáció itt már 1530-ban meghonosul; a tanács, az egész város Luther hitére tér át s vezérlő szerepet visz a magyarországi lutheránusok között. Illöss Jakab és Gúgesell Dávid nyomtató műhelyei a legelsőek közül valók Magyarországon; iskolája oly híres, hogy az alföldről is sokan látogattak. Luther, Melancthon leveleznek a várossal s felekezetiük erősségének nevezetik a várost. Tizenkilenc bástyája van, melyek közül mai napig hat-hét épen áll, és száztöven különböző kisebb-nagyobb ágyúval van megerősítve. Tömerdek szőlője van a Hegyalján; nagyhirűek tudósai, festői Theophilus, Emerici, Krausz, Grünwald János és építómesterei; szenátorai, bírái római tógában járnak a városházára, s úgy itélnék élet és halál fölött. Ez időben írja Gúglinger Wolfgang Németországba Hanko Mártonnak, a kit bártfai ágostai ev. papnak akar megnyerni, a következőket: «Bártfa a legkiesőbb helyen fekvő s a legégszesebb levegőjű, igen megerősített város. Polgárai igen emberségesek és műveltek. A város határa bővelkedik nemes halban s vadban. Hát fizetéséről mit mondjak? Olyan fizetésed lesz, a milyent akarsz!»

A híres csúcsíves templom ez időben a lutheránusoké. A Rákóczi-féle fölkelés leverése után adják vissza a császáriak a római katolikusoknak, egyszersmind a lutheránusokat még a nyilvános isteni tiszteletet tartásáról is eltiltják.

A templom romlásával Bártfa dicsősége is évről-évre csökkent. Kereskedelme Lengyel-

ország bukása után elveszti fontosságát, iparát az osztrák verseny tönkre teszi; régi polgárai legnagyobb részt pusztulásnak indulnak. Templomának tornya is lekvánkozott a magasból. 1725-ben földrengés következtében összeomlott; a többlet elvégezte az 1788-iki irtózatot tűzvész, a mikor a torony teteje leégett és Isten csodája, hogy a megromlott boltozat a lehulló tető alatt be nem szakadt, s a megbecsülhetetlen értékű műkincs hamuvá nem égett. Végre húsz évi munka után a templom ma fel van építve.

Vajjon visszatér-e vele a város régi fénye?

Visszatérhetne. Bártfa város valóságos múzeum a XIV., XV és XVI-ik századból való műkincseivel; levéltára a XIV-ik századtól kezdve valóságos kincsesbánya; a belváros régi házai olyan, a milyen nincs több Magyarországon. Másutt alig van egy-két régi épület, itt van egy egész régi város. Falai, bástyái nagy részben megvannak. Aránylag csekély költséggel itt egy teljes középkori külsejű várost lehetne teremteni. Németországban egy sokkal nagyobb város rengeteg költséggel meg tudtak tartani középkori külsejében s Nürnberg az egész világon híres. Nekünk a sors különös kedvezéséből megmaradt Bártfánk; ha restaurálásáról nem gondoskodunk: vétünk közművelődésünk, magunk és múltunk ellen!

Gyöngyösy László.

MARCHAND HÓDÍTÓ ÚTJA.

Alig van most Franciaországban többet emlegetett név, mint a Marchand őrnagyé, ki most tért vissza afrikai expedíciójából. Csaknem három évet töltött ott részben ismeretlen vidéken haladva át 150 főnyi csapatjával, melynek titkos rendeltetése az volt, hogy az Afrika nyugati partján levő francia gyarmatból áthatolva a Nilus felső vidékére, az akkor még fennállott Máhdi-birodalom háta megett meghódítsa a volt egyiptomi egyenlítői tartományokat s így a Máhdi-birodalom előre látott felbomlása után meggátolja, hogy az angolok egyiptomi uralma a Nilus felső vidékéig kiterjedjen s összeköttetésbe jöjjön a nagy tavak mellett levő keletafrikai brit gyarmattal. A gondolat merész volt, de kivitelezésének látszott, a minthogy sikerült volna is, ha a francia hódítók előbb érnek el Fashodába s nem jőfőmájában abban a pillanatban, midőn a máhdi birodalma összeomlott. Így az egész kísérlet csak merész és érdekes politikai kalandvá változott át s Marchand ünnepeltetésére inkább politikai tüntetés az angolok ellen.

1896 áprilisában indult el Marchand, mint a francia kormány megbízottja Franciaországból az Atlanti-óceán partján, a francia Kongóterületen fekvő Loangoba. Tehetsége, ereje az afrikai viszonyokkal való ismeretése, melyet többszöri gyarmat-szolgálati alkalmával szerzett, — minden tekintetben hivatott tette e nagy munkára. Kíséretében csak 10 francia katona s egy század állott szenegáli benszülötkekből.

Az út előreláthatólag igen nehéz volt. A Kongón felhajózni már csak azért sem lehetett, hogy a titkos cél nyilvánosságra ne jöjjön s ezenkívül többé-kevésbé alig használható folyók állottak rendelkezésükre, míg a nagy erődség, melynek borzalmaival Stanley az Emin pasa megmenetése végett vezetett útjának leírásakor oly élénken színezte ki s részben a vad törzsek ellenséges indulata kiszámíthatatlan akadályokat okoztak. Már első nagyobb állomásukon, a Kongó partján levő Brazaville francia városban, hosszabb időt kellett tölteniük a benszülötök forrágása miatt. Egy kis «Faidherde» nevű gőzöst használtak fel arra a célra, hogy kellő óvatossággal felosonjanak a Kongó alsó folyóján az Ubangi torkolatáig s aztután a folyón föl mindaddig, míg az használhatlanná nem lett s a hajót magát is darabokra szedve kellett a katonáknak tovább szállítani.

Itt kezdődött meg az expedíció nehéz munkája. Afrika legvadonabb részébe jutottak el, hol már igen messze távolban akad egy-egy európai telep.

Az őserdő tenyészete itt oly sűrű, hogy még az egyes ember is csak folytonos fejcsapással csinalhat magának utat. Hát még egy

MARCHAND ŐRNAGY.

gőzös-alkatrészeket szállító katona-század mily óriási erőfeszítéssel haladhat előre!

Első úti megállapodásuk Zemio erő volt, egy kis végvár M'Bomu az Uhang mellékfolyója mellett, mely ép azon a ponton fekszik, hol a Nilus medencéjébe vivő vízfolyások legkönynyebben érhetők el. Ide hatolt el a Marchand előtti Liotard-expedíció, ez volt a francia gyarmat-hatáskör utolsó állomása. A M'Bomu azonban nem hajózható, s így a nehéz gyalog-lást itt is folytatni kellett. Végre egy évi küzdelem után, 1897 augusztus 3-án megérkezett Marchand útjának felelő pontjához Zemioba, hol az ott levő francia őrség és gyarmat nagy lelkesedéssel fogadta.

Az igazi nehéz, fáradságos fele az útnak azonban még csak ezután következett. A Kongó és Nilus vízválasztó területe roppant nagy, számtalan folyó által behálózott mocsaras terület. Ezért is e földet «folyók földjé»-nek hívják a benszülötök. A csapat nagyobb része, melyre a hajó szállítása és időről-időre vízrebotcsátása hárult, Marchand vezénylete alatt visszamaradt, egy kisdcsapat pedig, melynek élén Barattier hadnagy állott, behatolt a mocsaras területbe a főcsapatnak útját előkészítendő. Míg az előcsapat a Nilus Bahr-el Ghazal mellékfolyójához igyekezett utat nyitni, Marchand csak nagyon óvatosan, némelykor hónapokig egy helyen vesztegelve haladtatott előre. Marchand így ir akkori helyzetéről 1897 március 1-ről kelt följegyzésében:

«Helyzetünk most nagyon válságos, de a zászló lobog s ha közülünk csak egy marad is élve, eljut a Bahr-el Ghazal völgyébe. Vajha gőz-szűket használni lehetne! De ez az átkozott folyó nem folyik. Homokon ülünk hetek óta, négy centiméternyi víznél sincs s mindez a legnagyobb szernagy és napűtés közepette ér. Mily nyomorúság! Van egy kilenc esomónyi gyorsaságú gőzösm, husz ágyúm, 100,000 töltényem, pompás fölszerelésem, temérdek élelmi cikkem, de egy lépést se tehetek velük. De azért várni tudok és semmiféle akadály se húsítja meg a tervemet. Egy hónap, talán kevesebb idő múlva eljutok a Nilus völgyébe, a nagy célhoz. Ha óriási is az akadály, erőnk van és győzni fogunk! Ah, Fashoda! Fashoda! Istenem, milyen nehéz hozzád eljutni! Két év óta erőlködök, szívósággal, megfontolással s most egy harmadik kezdődik s rosszul kezdődik. Reméljük legalább, hogy a havasok most olvadó hava meg fogja dagasztani a mi folyónkat is. Csak egy nagy hullám jöjjön, csak 30-40 centiméternyi víz és minden sikerülni fog.»

Mialatt Marchand a Bahr-el Ghazal területének peremén vesztegelt, az előre küldött Barattier hadnagy óriási nehézségekkel küzdött a mocsaras tájék föl kutatása közben. Január 12-én indult el harmincz emberrel s rögtön tisztában volt azzal, hogy nem tud elég táplálékot beszerezni. A lakosság ellenséges indulatú volt. Január 25-én már nem volt semmi élelmi szerük s a dzsínkák (benszülött néger-törzs neve) nem is álltak velük szóba. Szerencsére másnap egy halom mögül fölbukkant egy

kis elefántcsorda. Kettőt elejtettek s ez volt megmentésük.

Mocsaras vidéken és rendkívül nagy veszedelmek között haladtak előre, néha egy óra alatt alig tehettek meg 130 méter utat s így hónapokot át kinlódtak. Szerencsére Marchand csapata megelőzte őket. Néhány eső nap annyira megdagasztotta a folyóvizet, hogy azt gőzössel is használhatták s így gyorsan elértek céljukhoz, Fashodába. A francia zászló 1898 elején ott lengett a Nilus völgyében.

Tudjuk, — s mivel ez már a legutóbbi napok politikai eseményei közé tartozik — itt csak jelezni, hogy a derék csapat fázódása haszontalan volt. Néhány nap múlva megérkezett Fashodába Kitchener szirdar, az omdurmani győző angol hadserege s felszólította Marchand-t távozásra. Az ügy lefolyását, mely a hősiesség magatartású francziát céljától eltérőleg a vöröstenger-menti Dzsibuti felé való visszavonulásra kényszerítette, egy francia-angol háború remés s később egy két nemzet közt létrejött szerződést idézett elő, szintén elég jelezni. Minden esetre elismerhetjük azonban, hogy a most már hazájába hazatért Marchand nemes önérzettel fogadta honfitársainak rajongó tüntetéseit, nemcsak mint hazáját szentvedni tudó harcos, de mint a hazáját dicsvággyról lemondani tudó polgár is.

AMERIKAI KÜLÖNLEGESSÉGEK.

Írta Virter Ferencz.

V.

(Detektívek mint útitársak. — A tengeri betegség mint vallató. — A naiv-detektív és a világi detektív. — A csempészek. — Gyémántok a szoptató úvegben. — Brüsszeli csipkék a fejborgotásban. — A detektív «mellékjövendelmek». — Marchall Bernard. — A detektívek detektívei. — Az estélyek vendégei. — Hírelre szerzett fényezés. — A szállodák detektívei.)

Azoknak az óriási hajóknak az utasai, kik az óceánok síkján egyik földrészről a másikra igyekeznek átjutni, nem is sejtik, hogy útitársaik között némelyek, talán épen a legvidámabb urak s legjobb tánczosok az esteli bálokban — melyek a hajókon csöndes időben mindennaposok — tulajdonképen: detektívek. Az Európa és Amerika között futó hajóóriások mindenikén található egy-egy állandó utas, ki magát kereskedőnek jejeztetve az utasok névsorába, a tengeri élet fesztelen és őszinte társaságában a titkok kifizérése végett bizalmaskodik mindenikkel. Az a testet-leket kímzó retentenes állapot, melyet a «tengeri betegség» néven ismernek, a legjobb vallató; az elygenült testben megtörk minden lelkiérő s az akarat viládsága gyermekes naivság őszinteségévé változik át a hajó első ringására. Az elerőtlenedés legjellemzőbb szimptomája a bizalmas nyíltszívűség; s a tenger betegei, tehetetlenül heverésze naphosszat, szinte üdítő vágyként sóvárogznak egy őszinte jóbarát után, a ki vigasztalni tud. Ebben az időben működik leginkább az a hivatalos jóbarát, a kinek fájából minden hajón található egy-egy: a detektív.

Sok titkolni való dolognak, a melyekkel az illetők különös előszeretettel Amerika szabad földjére igyekeznek illanni, felfedezése képezi a hajók detektívjeinek hivatását. Hogy mennyi furfanggal és ravaszsággal történik ez a vadászat az ismeretlen titkokra, arról mesedolgokat regél a tapasztalat.

A detektív a lehető legnaivabb hangon, sokszor esetlen modorral mutatkozik be az utasoknak. A tettetett félműveltség jellemző sajátosságával — a gyors bizalmaskodással — pillanatok alatt elhárít magáról minden gyanút s munkája ezután már teljesen meg van így könnyítve. Naiv, gyermetes kedélyű, sokszor poétikus és mindenkitől tanácsot kér. A ki félelmet mutat, attól senki sem fél: s ez elvben ó ritkán csatlakozik. Másik faja a detektíveknek a szellemes világi szerepét játszó. Ez urak rendszerint kitűnő eleganciával öltözködnek; nyelvismertük meglepő nagy és az udvarlásban művészek. Azok a nagy sikkasztók, kik Európának hátat fordítva, az Óceán síkján vélnék nyomot veszíthetni kopók előtt, ezek ritkán indulnak egyedül útra s társuk rendszerint egy — hölgy. Ezek azok a támpontok, mikre a világi-detektív támaszkodik. Hogy a szerelmes hízlegés soha sem téveszti el hatá-

sát, leginkább áll ez a tengeri hajók társaságában, hol az utasok egymásra lévén utalva s naphosszanta téllenségekben élve, több engedékenységgel és teljes fesztelenséggel igyekeznek mindenképen szórakozást találni. A bizalmas «flirt» sehol sem virágzik oly mértékben, mint itt; kora reggeltől késő estig, a játék és tánc közepette, bámulatra méltó gyorsasággal támadnak a lelki rokonszervek, a melyektől csak egy lépés vezet az — árulásig.

Világszerte hírhedtek ebben a tekintetben is az amerikai detektívek s ritkán végződik valamely tengeri utazás a nélkül, hogy a finálé csattanós jelenetet ne tárna az útítársak elé.

E titkok kifürkészése mellett egy másik, sokkalta fontosabb indok foglalkoztatja az utasok kutatóját a személyszállító gőzösökön. És ez: a csempészett áruk kifürkészése.

Amerika minden behozott cikkre, különösen kézműipari cikkekre és ékszerekre rettenetes magas vámot ró ki. Ez az államnak egyik főjövődélmé. A vám aránytalanul nagy s még az utasok, helyesebben a bevándorlók podgyászára is alkalmazták azt. A kiszabott érték, melynek keretében az utasok díjtalanul hozhatják be Amerika területére, összesen csak 250 forint

lelkiismeretesség nem lévén épen a leggyakoribb jellemvonása Amerika fiainak, a detektív-foglalkozást a legjövődelmesebb életpályának tartják a dollárok hazájában. New-Yorkban nagy hírnévre és óriási vagyonra tett szert a hajdani detektív-főnök, Marshall Bernard. Nyílt titok, hogy a régebbi években számtalan sikasztóval osztozott; innen magyarázzák mai nagy vagyonát.

Az ilyesmi ellenőrzésére szervezte az állam azt a titkos hivatalt, mely tagjait a detektívek ellenőrzése céljából utaztatja. E detektív-ellenőrök óriási fizetést, kipróbált bizalmosok, kik minden ellenőrzöttjüket ismerik, a nélkül azonban, hogy azok előtt ismeretesek volnának.

A detektívek tulajdonképeni világa, ott, hol a legtöbb alkalom kínálkozik a haszonra, maga New-York városa.

Mint már említettük, az óriási város minden utazójának megvan a maga detektívje, a ki bejáratos a legtöbb házba. A nagy estélyek alkalmával is meghívotnak. Senki sem ismeri az elegáns vendéget, csak a házigazda; mulat, szórakoztat és — figyel. Abban az óriási világban, mely New-Yorkban összeverődik, senki sem lévén teljes valójában kipuhatolható: a detektív

EGYVELEG.

* **Vasutasok könyvtára.** A «Baltimore and Ohio Railway» nevű amerikai vasutvállalat 1886-ban könyvtárt rendezett be alkalmazottai számára. A könyvtár, mely kezdetben 3000 kötetből állott, ma már 14000 kötetre szaporodott. Ha valamely vasúti hivatalnok könyvet akar belőle kölcsönözni, egyszerűen ír a baltimorei központba s legkésőbb 24 óra alatt megkapja, ha a vasutvonal bármely pontján lakik is. Szépirodalmi, népszerű, tudományos és szakkönyvek egyaránt rendelkezésre állanak a kölcsönzőknek, a kiknek száma 1896-ban 22,500-ra rúgott.

* **A legtöbb sört Németországban készílik és iszszák.** A múlt évben összesen 61 millió hektolitert gyártottak s ennek több, mint negyedrésze, 16 millió hektoliter Bajorországban készült. Angolországban is igen sok sört főznek: 53 millió hektolitert évenként, míg Ausztriában és Magyarországon együttvéve 20 millió 600,000 hektolitert, Münchenben évenként 566 liter sör jut egy-egy lélekre, Nürnbergben 321, Prágában 172, Berlinben 160, Bécsben 140. Ezek a legtöbb sört fogyasztó városok. Párisban egy emberre csak 11 liter sör jut évenként.

* **Professzor címet nyert 70-ik születés napja alkalmából Mestor Johanna kisasszony, ki már 1873 óta tisztviselője, majd igazgatója a schles-**

PUSKIN ÉLETÉBŐL. — PUSKINT A PÁRBAJ UTÁN SZÁNJÁBA VISZIK.

(100 dollár) értékű holmit nyilvánítt vámmentesnek a hatóság; beleértve az órát, gyűrűt, stb. ékszereket is. Az ezen becserétket túlhaladó podgyász vám alá esik. Ily állapotok mellett természetes tehát, hogy az utasok legtöbbje csempészik. Legmagasabb vám fizetendő a csipkék és a drágakövek után. Gyémántot Amerika hegyeiben keveset találnak. A behozatalra tehát szükség van. A vámadó azonban óriási lévén, egész iparszerű foglalkozássá vált már a gyémántok becsempészése. Ezeket kutatja a detektív a hajón és hogy mily leleményességgel történik az elrejtett kincseknek a felkutatása, legbeszélőbb képét adja az a statisztikai kimutató, melylyel a *new-yorki* kikötői vámbivatal a csempészet módozatairól beszámol.

Szopós gyermek tejüvegének kaucukosövében, csipők vastag talpában, a női kalapok struczollai közé varrva, a sétatobban, sőt még az égő szivarban is találtak elrejtett gyémántokra.

Brüsszeli vagy florenzi csipkéket hol a fejfájós horogtásában, hol pedig a pólyagyermek párnájára varrva fedeznek föl.

*

A mindent üzleti szempont alá foglaló amerikai szellemből folyik azonban, hogy a detektívek gyakran saját hasznukra dolgoznak, azaz megalkusznak a rajtavesztett csempészővel. A

az, a ki még a jóbarátot is szemmel kíséri adott megbízásra.

Különös nagy jelentőséggel bírnak ebben a tekintetben az egyes vállalatok, gyárak és pénzintézetek, sőt szállodák külön detektívjei.

A vállalatok nagy versenyéből keletkezett az a szokás Amerikában, hogy mindennemű árú hitelre adnak; bárki kaphat havi lefizetésre teljes lakásberendezést, ruhát, sőt ékszert is, mindennemű jóállás nélkül s csupán azon biztosítással, hogy a tárgy a teljes lefizetés előtt el nem adható. És ezen hitelre adott, de el nem adható cikkeket ellenőrzésére tartják a vállalatok detektívjeiket, kik időközönként, váratlanul, meglátogatják a hitelre vásárolt bűtorok birtokosait, nehogy ezek ismeretlen helyekre költözhessenek, a mi szintén nem ritkaság. — A hitelre vett árú eladása lopás gyanánt esik elbírálás alá.

Nem csekély szerepet játszik az amerikai világvárosok életében a szállodák detektívje is. Azokban az óriási fényűzéssel berendezett szállodákban, melyek New-York, Philadelphia vagy Chicago utcáiban vannak, mindenikben ott él a külön házi detektív, ki este frakkot öltve, a szálloda éttermibe mint vendég összelebegyedik a többiekkel. Ez uraknak a fizetése mesés összegre rúg, hogy képessé tegye őket lépést tarthatni a többi vendégekkel.

wig-holsteini múzeumnak s egyike Németországban a legjelesebb archaeologusoknak. — Németországban nőnek még nem adtak ily kitüntetését.

* **Nevezetes esőzés** volt múlt év őszén Lyon környékén, a mennyiben az esővel együtt tömörkedő apró kövület hullott alá az égből. Gondos megvizsgálás után kint, hogy ezeket a kövületeket Egyiptomban és a Szaharában e mellett eső részeiben szedte fel a szél s valószínűleg igen magasra vitte a levegőben, úgy hogy a légáramlatokkal Franciaország déli részeibe juthatott. Hasonló kövületeket már 1862-ben is hozott az eső Lyon vidékére.

* **A mérges gombák** nedve, újabb kísérletek szerint, nagyon hasonlítanak a kigyóméreghez, 5—20 köbmilliméter elegendő ebből, hogy apró állatok elpusztuljanak tőle, viszont azonban, ha kisebb mennyiségben oltják be azokba, mintegy 14 napig a vipera csipése is ártalmatlan reájuk nézve.

* **A hírlapíróknak** Szerbiában sajátosság bajaik vannak néhanapján. Nem rég egy politikai hetilap 16 munkatársa közül egyszerre 15-en voltak fogházban politikai vétségük miatt.

* **Századunk legöregebb embere** halt meg a múlt májusban: a 136 éves *Donna Marianne* Braziliában, San Paolo állam Lambory nevű kis városában. Életkorát okiratokkal volt képes bizonyítani. Az utóbbi években nagyon sokan látogatták, különösen a Lamboryban megfordult fürdővendégek s főképp azok adományából élt egy kis házban, melyet Paiva Gomez ezredes ajándékozott neki. Régóta özvegy volt, de egyik leánya még él.

A MAROS-VÁSÁRHELYI KÉT SZOBOR.

A maros-vásárhelyi piacon felállítottuk a második szobrot. A Bem szobrával szemben most leplezzük le a Kossuth szép szobrát. Az 50 esztendő előtti nagy időből még egy emlék van a szép piacon: egy márványlap, mely azt a házat jelöli meg (épen a Kossuth-szobor háta megett), a hol Petőfi lakott egyszer, onnan a segesvári esatára indulván.

A Kossuth szobra, melyet most leplezzük le, a Köllő Miklós műve. Nem dicseérem, itt küldöm a fényképét, beszéljen maga helyett. Impozáns, nyugodt (Köllőnek tán a legszebb műve), s mely

Maros-Vásárhelyről. Leginkább szegény iparosok, kereskedők adták össze. 1894. év végén már megkötötték a szerződést Köllővel. Ez a kiváló tehetségű székely művész oly árban vállalta el a szobrot, mintha magának csinálta volna. A 13 ezer forint elég volt neki arra, hogy épen akkor szobrot csináljon, mint a mekkora a Bem szobra, mely majd kétszer annyiba került. A szobor nagy mintája 1898 őszén készen volt s az idén áprilisnak végén felállították. Június 11-ikén pedig leplezzük. Ilyen gyorsan, ily szobrot, egy szegény város erején csak igazi lelkesedés hozhatott létre.

P. I.

BEM SZOBRA HUSZÁR ADOLFTÓL, MAROS-VÁSÁRHELYT.

KOSSUTH SZOBRA KÖLLŐ MIKLÓSTÓL, MAROS-VÁSÁRHELYT.

hatást tesz a nézre. Hatalmas, fenkölt; merész, erős nézéséből, méltóságos, nyugodt, mégis kemény állásából azt érzem, hogy a kit ábrázol, egy nagy gondolat vezérének predestinálta az alkotó. A melyik napon eltávolították a szoborról a leplet, hogy lefotografálják, egy csomó kapás székely ember állingált a piacon, s mikor a napsugár jövedvében átölelte az érzékalakot, a férfiak áhitattal levették a süvegüket. Egy fehérbajszú öreg mély hangon így szólt az asszonyokhoz:

— Hajtsátok meg a fejeteket s keresztet vesetek, mintha az apátokra emlékeznének.

A szobor felállítása körül a legtöbbet buzgózkodott Bernády György orsz. képviselő. 1894 tavaszán indítványozta a szobor felállítását s indította meg a gyűjtést. Már az év őszén összegyűlt a szükséges összeg, legnagyobb részben

URALKODÓK JÖVEDELMEI.

Sokszor fölvetik azt a kérdést, vajon mennyi a jövedelme egyik vagy másik állam uralkodójának? Az európai államokban ezt könnyű megállapítani, mert az uralkodók civillistáit törvények szabják meg, de nem úgy van a dolog például a keleti országok urainál, a kiknek úgyszólván évről-évre változik a jövedelme.

Érdekes az erre vonatkozó adatokat összehasonlítani.

Legtöbbet az orosz császár kap népeitől: huszonegy és fél millió forintot. Utána mindjárt a török szultán következik tizenöt millió forint jövedelmével. A harmadik a mi királyunk, a ki két birodalmának mindegyikétől négy millió hatszázötvenezer forintot, tehát összesen 9,300,000 forintot kap, nem számítva bele a kabinet-irodára megszabott, államonként 70,000 forintot meghaladó összeget. A német császárnak, a sorrendben negyediknek, 8,400,000 forintra rúg a jövedelme, tehát jóval többre,

Ha az ócsóság szempontjából itélnék meg az államformákat, előnyt kellene adnunk a köztársaságoknak, mert a leghatalmasabb köztársaságok is, mint Franciaország s az Egyesült-Államok, elenyészően csekély összegekkel díjazták elnökeiket a hasonló terjedelmű monarchiákhoz képest. A francia köztársasági elnök fizetése, — a melyet mostanában, az elnökváltozásakor, sokat emlegettek — összevéve alig több a fél milliónál, de még mindig igen tekintélyes összeg az északamerikai Egyesült-Államok elnökének 120,000 forintnyi fizetéséhez képest. A svájci elnök jövedelme a legsekélyebb: havonként csak 600 forint, tehát jóval kevesebb, mint egy magyar miniszteré.

Meg kell jegyezni, hogy itt az uralkodóknak csak azok a jövedelmei vannak felsorolva, melyeket népeiktől kapnak. Mert ha magánvagyonukat is beleszámítanók, megváltoznék az arány; nevezetesen az angol királynőnek, köztudomás szerint, legtöbb vagyona van az uralkodók között.

Most már az a kérdés, hogyan aránylanak ezek az összegek az egyes államok lakosainak számához? Vagyis, hogy mennyi jut egy-egy lakosra az uralkodónak adott jövedelemből?

A legtöbbjébe a perzsa sah kerül minden egyes alattvalójának: mintegy 77 krajczárjába. A török szultán millióiból egy-egy lakosra 45 krajczár jut, — a görög királynak bármi kevés a civillistája, mégis 28 krajczár esik belőle egy-egy lakosra. Mi magyarok fejenként 26 krajczárral járunk királyunk udvartartásának költségeihez, tehát alig többel, mint a belgák, a kiknél 25 és fél krajczár jut egy-egy fejre a civillistából. Az olasz király jövedelméből 23 krajczár jut egy fejre, míg a svédek és norvégok királyáéból 20 krajczár, két tized krajczárral több, mint az orosz cszáréból (19 krajczár). A németekre egyenként tizenhét krajczár esik, míg a hollandokra 15 krajczár. A monarchikus államok közül legkevésbé esik a civillistából egy-egy lélekre Angliában: 11 és fél krajczár, de még mindig kilencszer annyi, mint a francia elnök fizetéséből, a mely csak másfél krajczárral terheli az alattvalók zsebét. Alig jön számba az az összeg, a mely Svájc egy-egy lakosára esik, meg az Egyesült-Államokéra. Ezeket csak tört számokkal lehet kifejezni: az előbbi 0 krajczár, az utóbbi pedig 0 krajczár.

Ha az orosz czár angol sovereign aranyakra váltaná az évi jövedelmét s az aranyakat egymásra rakná: 9072 láb magas oszlopot rakhatna belőle. Akkor volna tehát ez az oszlop, mint ha az Eiffel-tornyot kilencszer fölrajkók önmagára (az Eiffel-torny magassága 985 láb) s a tetejébe még odaállítanók a pizai ferde tornyot. Erről az oszlopról csak nagyító üveggel lehetne látni a svájci elnök aranyaiból rakott 3 láb magas oszlopot.

Egy másik számítás szerint az orosz czár civillistája aranyban tizennyhárom tonnával annyi, mint a francia elnöké. Ha pedig egymás mellé raknák az aranyakat egy hosszú vonalba: 26¼ angol mérföldnyi út lehetne velük kirakni, vagyis 42 kilométernyel hosszabbat.

KÉPEK PUSKIN MŰVEIHEZ.

A nagy orosz költő működését lapunk első helyén méltatjuk. Bemutatunk ez alkalommal Puskin műveinek illusztrációi közül is három rajtot. Egyiken Nagy Péter czár mellett a költő anyai dédapja, a néger származású Hannibal is látható. Két illusztráció pedig *Anyégin Eugén*-hez tartozik; ezeket Szamokis-Szudkovszkoi E. P., jeles orosz festő rajzolta a híres verses regény diszkidálásához.

Az egyik illusztráció azt a jelenetet ábrázolja, midőn Tatjana, az ábrándos falusi lány, a ki első látásra beleszeretett Anyégin Eugénbe, a kiábrándult, unott világába, megvallja szerelmét kedves dajkáknak. E jelenet, mely némileg *Romeo és Julia* egy hasonló jelenetére emlékeztet, megragadóan festi a leányszív első ébredését. A dajka aggódva kérdi, látva a leány sápadtságát, bánatos arcát:

— Talán beteg vagy, lelkem lelke?
Irgalmas Isten, légy velem!
Mi lelt, szólj, mondásza gyermekem?
Szentelt víz tán segítse rajta...
Mint lángol! Látban van szegény...
«Nem... nem... szerelmes vagyok én!»
— Jézus segíts! — kiált a dajka,
S ima közt reszketeg sovány
Kezével rá keresztet lótt.

«Szerelmes vagyok» sügja halkkal
S hullám kel szűzi kebelén.
— Látban beszélsz, oh drága angyal! —
«Hagyj el, szerelmes vagyok én...»
Köztük a hold ezüst sugára
Virágot áraszt a szobára,
S Tatjana bús és halavány
Vonásin, szétomló hajján,
Könny szemén török meg fénye.
Előtte hű dajkája ül
Kendővel ősz feje körül,
Burkolva éji kintósába —
Künn erdő, hegy, völgy és berek
Holdfényes éjben szendereg...

Tatjana, szerelmétől elragadtatva, levelet ír Anyéginnek, a melyben megvallja neki forró érzelmét. Mikor aztán másnap este hallja, hogy Anyégin jön hozzájuk, szemérmes zava-

BONHEUR RÓZA.

rában a kertbe menekült, öröm és szegény, kétség és remény közt ingadozva.

... Tatjana ...

Türelmetlen kedélyvel várja,
Hogy szivverése álljon el
S arczának gyenge elenyészessen...
De szíve, kipattanni készen,
Dobog s kiguglat arca még
Zúzóban, lángolóban ég.
Igy küzd és verdes a lépésce
Szívavány szármával, szegény!
A csintalán fiúk kezén;
Igy reszket s búvik a vetésbe
A nyúlfi, érezvén a vést,
Midőn meglátja a lövészt.

De végre mégis csillapulva
Felléhlizik, indul és megyen
S alig hogy éjre befordul
A nagy fasorba, hirtelen
Előtte, ott a félhomályban,
Villám! szemmel, árny az árnyban,
Anyégin áll; szemközt vele
A lány szoborrá dermede.
Mi történt e találkozásán,
Ezt, kedves olvasóm, neked
Ma elbeszélnem nem lehet:
Erm és ékesenszólásom
Hanyatlak s kimerülve fogy:
Elmondom később valahog.

Ezzel végződik a verses regény harmadik fejezete.

BONHEUR RÓZA.

Világhírű nő hunyt el mult hó 26-ikán Páris közepében az agg Bonheur Róza személyében. Mint állatfestő a legjelesebbek közé tartozott a jelenleg élők között s bár festészeti modora már nem volt divatos s színezése ellen sok kifogást lehetett tenni, — élete végeig nagyon keresetek voltak képei, annyira, hogy a legtöbbet megvásárolták, mielőtt a tárlatokba jutott volna. Bizonyos, hogy a jelen században nem volt a nők között egyetlen festő sem, ki vele versenyezhetett volna s messze vissza kell térnünk Anguisciola Sophonisbe és Lebrun Vigée asszony koráig, hogy a képművészet terén működő nők között ily kiváló tehetséget találjunk.

Bonheur Rózának családjában sokan foglalkoztak festéssel. Atyja mint szegény zsidó rajztanító vándorolt ki Belgiumból Bordeauxba. Egyik fiúve tájképfestő, a másik szobrász lett. Maga Róza, ki 1822-ben született, a családi hagyományoknak megfelelően, már kis gyermek korában kezdett rajzolni és festeni atyja felügyelete alatt, sőt a szobrászatot is megtanulta s később olykor változatosság kedvéért gyakorolta is. Szegény családja azonban nem szánta őt művésznőnek s már serdülő leány korában mint varrónőnek kellett kenyerét megkeresnie. Szabad idejében azonban folyton rajzolt és festett s 1841-ben, tehát 19 éves korában, már két kis állatképet fogadott el tőle a párisi Szalon, melyek közül egyik kecskéket és juhokat ábrázolt. Ez döntött sorsa felett, s nem sokára egész szenvedélyvel adta magát az állatfestésre, többek között gyakran látogatott el a mészárszekbe, piacokra és a vágóhídra tanulmányok

végett s hogy ezt könnyebben tehesse, rendőri engedéllyel férfruhába öltözött, melyet azután annyira megszokott, hogy később is rendszeresen megtartotta. Oroszlánsörényű feje, határozott jellemre mutató nagy szája, valamint erőteljes fellépése külsőleg is inkább férfira, mint nőre mutatott, de különben épen nem volt a nőemancipációnak híve, s a mellett sok női gyöngédség volt benne.

A művész rövid idő alatt igen nagy hirre tett szert különféle állatképeivel, melyek száma több százra megy. A leghíresebb köztök a «Labourage Nivernais» című a luxemburgi képtár, melyek egyike a jelen század elismert műremekeinek. A képet, mely 3 méter hosszú vásznon szántó ökröket ábrázol Nivernais környékéről, a francia kormány 1849-ben 20,500 frankért vásárolta meg. Később az angol műkereskedő Gambart, ki állandó barátságban élt a művésznővel s Nizzában téli lakot építtetett számára, az angolok és amerikaiak között terjesztette el művét. Annyira keresettek voltak azok, hogy Bonheur Róza, ki élete végeig szorgalmasan dolgozott, alig állított ki valamit s sokan azt hitték felőle, hogy már el is halt.

Nagyon visszavonulva élt. A híres fontaine-bleaui erdő mellett, mely Páristól nem messze a Szajna észak-keleti részén terül el természetes és emberi kéz által alkotott vonzó részletekkel gazdagon feldiszlítve, telepedett le egy kis falu mellett épült nyaralójában s innen a nizzai téli tartózkodásán kívül alig távozott el hosszabb időre, bár naponként kikocsizott az erdő egyes szép részleteihez s különösen gyakran lehetett látni, a mint egy kimagasló pontról a lenyugvó napot szemléli. Valóban költői kedélye az, a mi képeinek is különös varázst ad. Az a nő, kit a környezetében élő egyszerű emberek legszívesebben Madame Rosának hívtak, meleg szívű és élénk képzelődésű nő volt, ki soha sem festett mást, mint a mit átértett s festészetének technikai hibáit, melyek közül különösen a háterek fogyatékosságát a kritikusok gyakran kiemelték, a költészet ezen varázsának sikerült elfeledtetni.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Lidérczfény. Mikolth (Dr. Mikler Gusztáv) újabb költeményei. Besztercebánya, 1899. Igénytelen kis kötet, vidéki nyomda kiállításában, de tartalma figyelmet érdemel. Művelt lélek, érző szív mondja el vallozásait a 20—25 költeményben. Mikler Gusztáv nem a folszínes érzések, gondolatok tolmácsolója; szereti a mélységeket kutatni, bár gyöngyöt nem mindig talál odalent. Nem érezzük a gényes szabad röptét, van bizonyos erőteltség verseiben; az értelem sokszor úgy kell kihüvelyezni, a mi természetesen az olvasó élvezetét zavarja, érdeklődését megvakasztja. A kis kötetke három ciklusra oszlik (Szerelem, Alkalmiak, Idegen költők). A második legkevésbé felel meg czimének, a nyolc költemény közül három tisztán lyrai darab, s alkalminak csak annyiban mondható, hogy minden szubjektív költemény tulajdonképpen valami alkalomnak köszöni lételet. A kötetkét műfordítások fejezik be francia és olasz költőkből, melyek szintén elárulják a művelt ízlésű író. A kötet ára fűzve 75 kr, kötve 1 forint 20 kr. Mutatványul álljon itt belőle a következő két költemény:

Ösz.

Tépett ruháját fölpererézi,
Kaczer mosolyához úgy illik e mez;
Holnap temetik, — nem bánja, nem éri,
Ma még epedőn szeretőd keres.

Mosolyát lesi még anyni szerelmes,
Koblére simul még fű, fa, virág;
Holnap talán már senkije sem lesz,
Ma még övé az egész világ.

Valami varázs rezg át a légen,
Szellő is lázasan suhan át;
Fölcsillan a fény az ég szemében
S úgy ontja — bontja dús sugarát.

Káprázatosabb még ifjú tavaszánál,
Holnap talán már színtelen...
Igy öszül az első aranyzál
Szép szöke asszony fürteiben.

És fölkeresi az elbucosztó vágy:
Oh, lenne csak egyszer még fiatal!

Íde a legszebb özi rózsát,
Csendüljön a legszebb özi dal:

Hiszen az élet oly sebesen száll,
Meghozza az első hó a telet
És sorra megörsz mind a selyemzál
És hullnak egyre a levelek...

Ismerni akarsz?

— Ada Negri. —

Ismerni akarsz? Halld, bohó gyerek:
Madar vagyok, hatalmas, röpke
Szárnyal a sötét börtönbe temetett.
Keresem a villámütés eget
S rablánczom ide két örkre.
Hallgass, bohó gyerek!

Itt álmodozom erdei virág
Nászáról titkos renetegben,
Vadakról, melyeket szerelmi vágy
Új dének perzselő pusztáin át
És rólakot, örök szerelmem:
Vihar, sugár, virág.

Es ime olykor bátor-esztelen
Küzdök, könyörgök, átkozódok.
Nem bánja, vagy nem hallja senki sem,
Ha szárnyaimmal rácsom verdesem
És lánczom balgán bontom-odlom.
Nem hallja senki sem.

Ki töri meg hatalmad, durva zár,
Bilincsemről ki old fél engem?
Magasan, hol izzóbb a napsugár,
Vagy a haragos ég villama jár,
Bolyonganék a végtelenben...
Szabadság, vagy halál!

A Budapesti Szemle júniusi kötetének dús tartalmát Péterfy Jenő tanulmánya nyitja meg Aristophanesről, az ó-hellen tréfas szellemek és a régi-múlt társadalmi élet komikumának ismertetését kapcsolva azon becses dolgozataihoz, melyeket önálló itélettel a hellén tragikusokról írt. Ez a tanulmánya is az önálló meggyőződés következtetéseként tanulságos munkája. — Jóbb Lajos folytatja «Pillanatok a jövő századba» című cikket, melyben külföldi írónak a szocializmusról tett nyilatkozatait összesíti. Wertheimer Edétől negyedik és befejező részét vesszük az 1811—12-iki magyar országgyűlés» új adatai feldolgozásának. Földes Béla «Quota-tanulmányok» czímen kezd cikksorozatát, az első az Anglia és Írország közt fennálló kvótát s ennek helyes megállapítására vonatkozó törekvéseket ismertetvén. A szépirodalmi közlemények közt Leskovár Jánkó horvát író «Roskadozó kastélyok» elbeszélésének első részét találjuk Margalits Ede fordításában; Gyulai Pál «Fiam fája» című meleg hangú költeményben elhunyt fiáról emlékezik meg, Vargha Gyula Leconte de Lisle «A fekete párducz» című költeményének szép fordítását adja. Molnár Géza az operaszínház három ujdonságáról («Roland mester» gróf Zichy Gézáról, «A hadi fogoly» Goldmarktól és «Kukuska» Lehár Ferenczről) mond itéletet, Meller Simon pedig a műcsarnok tavaszi tárlatáról. Az «Értésítő» magyar könyvetek bírái. Az egyik kritikát Szabolcska Mihály «Hangulatok» czímen megjelent költeményeit méltányolja, s kiemeli az előadás tisztaságát, a nyelv szabotosságát, a verselés könnyű ömlését, jóleső magyaros izét, az élénk érzéket a népies hang és dalformák iránt. Majd Bálint Imre «Gazdasági politikánk múltja és jövője» könyvéről szól Mandello Gyula; utána dr. Bernstein Béla «Az 1848—49-iki magyar szabadságharc és a zsidók» könyvéről, Hevesi Sándor újabb Molière-fordításairól olvasunk Havaszi Gyula tollából. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, félévre 6 frt.

Egy kis battiszt ruha és más történetek. Irta Bekefi Antal. Ilyen czím alatt jelent most meg novellakötet a Singer és Wolfner cég bizományában. A Békefi Antal neve jól ismert már az olvasókörösek előtt s jó hírét ezen újabb kötet csak növelheti. Kiforrott, önálló tehetség munkája s látszik, hogy érző szívű, valóban tartalmas írói tulajdonságokkal bíró szerzőtől származott.

Elmúlt időkben. Irta Lampérth Géza. A Pósa Lajos által szerkesztett «Filléres Könyvtár» 70-dik kötetét töltötte be Lampérth Géza nyolc történeti elbeszélésével és rajzával, behibonyítván ez által, hogy nem csak a vers, hanem a prózaírás terén is csinos dolgokat tud alkotni. Az elbeszélések első sorban az ifjuság számára készültek ugyan, de a

felnőtteknek is kedves olvasmányul szolgálhatnak. Az 56 oldalra terjedő kötet ára 25 krajczár.

Adalékok Budapest székesfőváros történetéhez. Irta Schmall Lajos. — E nagyszerű munkában sok nevezetes adat van összegyűjtve fővárosunk történetére, fejlődésére vonatkozólag. Ismertetve van a hatóság szervezete, fel vannak sorolva 1848-tól fogva a bizottsági tagok, diszpolgárok, stb. El van mondva a Városmajor-, Rókus-kórház-, Károly-kaszárnya-, Városliget keletkezésének története. Ertekeznek Mátyás király pesti kertjéről is, mely valószínűleg a nemzeti színház táján kezdődött s a Rákossig nyult. Ezenkívül számos más érdekes adatot is elsorol, jó feldolgozásban. Megtudjuk a könyvből egyebek közt azt is, hogy ki van a város-igetben a «Fűt» felirattal szemlék alatt eltemetve, a melyről annyi különféle mende-monda van a főváros lakossága közt elterjedve. A rejtélyes halott tehát az 1809-ben elhunyt Horváth Jakab, Grassalkovics herceg jogi igazgatója, ki a városnak azért hagyott volt 700 forintot, hogy ott temessék el és «Fűt» felirattal emléket állítsanak sírja fölé, a mit a város csakugyan meg is tett. A díszes kiállítású könyv a székesfőváros kiadásában jelent meg.

Budapesti cím- és lakásjegyzék. A Franklin-Társulat kiadásában megjelent az 1899-ik évre szóló Budapesti cím- és lakásjegyzék. Az idei kiadás 474 oldalra terjedelmesebb a tavalyinál s a míg az 1898-as könyvben csak 71,844 lakászm volt, az ideiben 139,840 van, úgy, hogy igen gyakran nélkülözhető teszi a bejelentő hivatalban való tudakozódást. A nagy kötet ára 8 frt.

A könyv főrészei a következők: I. Budapest székesfőváros kerületei, utcaí, útai, terei és dűlőinek a jegyzéke. II. A legfelsőbb uralkodóház. Udvartartások. Közös intézmények. III. Törvényhozás. Miniszteriumok. Állami számvevőszék. Közigazgatási bíróság. A miniszteriumok fenhatósága alá tartozó hatóságok és intézmények. IV. Egyesületek és körök. V. Nyilvános számadásra kötelezett vállalatok. VI. Törvényszékek bejegyzett közkereseti s betéti társaságok és egyéni cégek. VII. Közjegyzők, ügyvédek, orvosok, mérnökök, építésszek, műépítésszek, festőművészek, szobrászok, állatorvosok, szülész-nők, gyógyszerészek, hírlapok és folyóiratok. VIII. Gyárosok, iparosok, kereskedők címjegyzéke foglalkozás szerint betűrendben csoportosítva. IX. Budapest lakosainak betűrendben névsora. X. Újpest házjegyzéke, hivatalai, iskolái, pénzintézeti, egyesületi, hírlapjai, orvosi, gyógyszerészi, ügyvédi, gyárosai, kereskedői, iparosi s lakosainak betűrendben névsora.

Mi a művészet? Irta gróf Tolstoj Leó, fordította Hegedűs Pál. Megjelent Szegeden Gönczi József kiadásában. A nagy orosz író behatóan foglalkozik az ő eredeti szellemével a művészetek problémáival és a széptanok elméletével, a művészetek nyilvánvalóságához, hatásához, a művészetek elfajulásának következményeihez nagygyedek tanulságot csatol. Tolstoj a művészi újjászületés lehetőségét és irányát is bevonja az eszmédús elmékedésekbe. A könyv ára 3 korona.

Románia gazdasági és néprajzi leírása. Irta Strausz Adolf. Ez a munka első sorban a magyar iparosok részére készült s mint az «Iparosok Olvasótára» című irodalmi vállalat egyik füzeté jelent meg, de azért általános érdekű tanulmányának mondható, mely világos áttekintést nyújt eme szomszéd kis ország gazdasági állapotáról, néprajzáról s azon nagy haladásról, melyet az utóbbi évtizedek alatt elért. A tanulságos füzet Lampel Róbertnél jelent meg.

Barabás-kiállítás. Az országos magyar képművészeti társulat külön kiállítást rendez Barabás Miklós síremléke javára az elhunyt művész műveiből. A kiállítás idejét az igazgatóság az év október hónapjára tűzte ki, a mikor Barabásnak vagy 180—200 műve lesz a műcsarnok termében kiállítva.

A király művásárlása. Királyunk számára a műcsarnok tavaszi nemzetközi kiállításából a következő három művet vásárolták meg: Liezenmayer Sándor: «Faust és Margaréta», Edvi-Ilés Aladár: «Fehők» és Szlányi Lajos: «Holdvilágos est» című műveit. A három festményt a budai királyi várpalotában fogják elhelyezni.

Pályázat művészi plakátokra. Az utcai hirdetések plakátjaira is kiterjed a művészet, s külön figyelmet kért magának. Ennek nálunk való növelésére gróf Károlyi Mihály 600—300—200 koronás pályadíjjal kívánt hatni serkentőleg. A beérkezett művek fölött a képművészeti társulat által alakított bizottság döntött. Az I. díj nyertes Mark Lajos, a II. Pfeiffer Kálmán, a III. Honti Nándor. Ezen kívül a bizottság dícséretben részesített több művet. A kitüntetett és megjutalmazott művek a műcsarnokban láthatók.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia június 5-iki ülését Ponori Thewrewk Emil elnöklésével tartotta, melyen két külföldi vendég is jelen volt: John Abercromby, az arkheologiai társaság másodelnöke Edinburgból és Schumacher Sándor, a Kisfaludy-társaság külső tagja Dániából.

Elsőnek dr. Kunos Ignác ült a felolvasó-asztalhoz, hogy keleti eredetű kultúrszavainkról értekezzen. Sok olyan szöveg van a magyar nyelvben, mely messze keletről veszi eredetét s jó részük már egészen bele is illeszkedett nyelvünkbe. A felolvasó összeállította azokat az arab, perzsa, török, indus és héber eredetű kultúrszavakat, melyek a magyar szókincsben is otthonra találtak, és egyuttal leírta azt az érdekes vándorutat is, melyet az egyes szavaknak meg kellett tenni, hogy Ázsia belsejéből, több európai nyelven és országban keresztül hazánkig eljuthasson. — Ezután Lehr Albert mutatott be egy újabb részletet Goethe «Hermann és Dorothea»-jából, jó magyar fordításban. Lehr az eredeti formához ragaszkodva, könnyedséggel kezeli a hexamétert. A költeményt Lehr már egészen lefordította.

A magyar orvosok és természetvizsgálók ez idei vándorgyűlésüket Szabadkán tartják, augusztus 27-től 31-ig. A vándorgyűlés tagja mindenki lehet, a ki az orvosi, természeti vagy rokontudományokat műveli vagy kedveli. Tagsági díj 5 forint, melyért a tagok a vándorgyűlésről szóló munkálatakat is megkapják és utazási kedvezményben is részesülnek. A vándorgyűlésre vonatkozólag tudakozni lehet a választmányi titkároknál: Procheros Józsefnél (Budapest, József-körút 55) és Nuricsán Józsefnél (Röck-Szilárd-utca 28).

A tudományos színház alakuló közgyűlése. Az Uránia tudományos színházvállalat e hó 5-én tartotta meg részvény-társasági alakuló gyűlést Molnár Viktor miniszteri tanácsos elnöklete alatt. Az «Uránia», mely Wlassics Gyula miniszter művészi törekvéseinek egyik tényezője gyantát kíván szerepeltetni, alapszabályában is hangsúlyozta, hogy tudományos, irodalmi és művészi célokat szolgál. Az igazgatóság elnökéül Molnár Viktor miniszteri tanácsos, alelnökéül Dessewffy Arisztid választotta.

A magyar írók segélyegylete újabb kiegészített igazgató-bizottságának egyik új tagja, Hoffmann Alfréd, az ismert könyvkereskedő, az áldozatkészség ténnyel fejezte ki köszönetét megválasztásáért. Az egyesületi tőke gyarapítására évről évről adott, összekötte azt baráti kegyelems emlékezés-sel. Az alapítványt így jegeztetve be: «néhai társam, Molnár János emlékére», a kivel ketten már 1884-ben befizettek az egytelő 200 forintnyi alapítványt. Dr. König Gyula megígyetemi tanár is 25 forintot küldött az egyesület folyó költségeire.

Az iparművészeti múzeum berendezése. Az iparművészeti múzeumban, melynek helyiségeit fokozatosan rendezik, most egy új kiállítási terem felszerelésén dolgoznak. Az olasz renaissance tárgyai találnak itt helyet. A mennyezet alatt egy XV. századbeli faragott olasz mennyezet-párkány lesz megerősítve, a mely egy lebontott régi veronai házból származik, továbbá egy kisebb, szintén fából való és gazdagon kifestett renaissance-mennyezet, melynek különös értéket ad az egy méter széles, gyümölcskosztókkal és angyalokkal díszített freskó falszegélydíszítés. Ebben a tereben állítják ki az antik agyagművészet számos remekét, melyekből az iparművészeti múzeum gazdag sorozattal bír, valamint az olasz bronz-tárgyakat, köztük legelőrangú remekeket és az olasz majolikákat.

MI UJSÁG?

A politikai válság egész súlyával nehezedett az elmúlt héten is a politikai életre. Az országgyűlés szünetel, a politikai pártklubok a Bécsből érkező híreket várják. Széll miniszterelnök ezen a héten ismét felutazott Bécsbe, de Thun osztrák miniszterelnökkel csak e hó 8-ikán este találkozott újra. A találkozást több kihallgatás és tanácskozás előzte meg. Június 8-ikáról jött az első hír Bécsből, hogy a válság közeledik a megoldáshoz; se az egyik, se a másik kormány nem mond le, mert ez úgy sem vezetne megoldáshoz, miután a következő kormányok ugyanazon állást foglalnák el. Ó Felsége óhajtatására a két kormány tehát rátért a közös elvi álláspontra. Mondják, hogy Thun közeledett Széll álláspontjához, a ki csak némi formai engedményt tett. A megoldást e hó 10-ikére várták.

A bártfai főtemplom felszentelése. Magyarország egyik legérdekesebb műemlékének a bártfai megújított főtemplomnak felszentelése e hó 4-ikén történt meg. A felszentelés után Bubicz Zsigmond

kassai püspök szép magyar beszédet mondott, melyben vallásosságra és hazaszeretetre buzdította a híveket. A bártfai ősrégi templom megújítása majdnem húsz esztendő munkájába került. A terveket Steinl Imre műegyetemi tanár készítette. Az építést 1898 szeptember hónapban fejezték be. A város 58,000 forint értékű építványt adott, azonfölül 1879-től 1910-ig ezer forintot visszafizet évenként a műemlékeket restauráló alapnak. Az építés összes költségeit csak most állapítják meg. Maga a szentély és a sekrestye 70,000 forintba került, a templom előrése és a torony 175,000 forintba, míg a főoltár 9776 forintba. De ezek csak a főbb összegek; a pontos kimutatást később fogják közzé tenni.

Puskin ünnepe Oroszországban. Oroszország nagy költőjének, Puskinnak századik születésnapját június 7-ikén az egész nagy birodalomban megülték. Minden mévelt nemzet ezen a napon lapjában, irodalmi egyesületeiben tisztelettel és a lángész megillető hódolattal fordult az éjszakai költő érdemei felé. Uralkodók, politikusok, hadvezérek

díszülésen, melyet a nagy Puskin ünneplésének szentelnek, szívben és lélekben részt vesznek az ünneplésben, melyben e jelentőségű napon egész Oroszország egyesül. A csár egyuttal elrendelte, hogy az akadémián és Puskin-alapítványt létesítsenek. Ebbe az alapa az államkincstár évenként 15,000 rubelt fizet. A nagyherceg továbbá közölte, hogy a kormány magára vállalta a költő sírjának fontartását. Néhány akadémikus emlékbeszéde után az ünnepet kantáté elnevelése fejezte be, melynek Glasnov által megzenésített szövegét Konstantin nagyherceg írta. *Belgrádban* is megünnepelték Puskin emlékét. Az orosz követ-ség rendezte az ünnepet, mely istentisztelettel kezdődött.

A budai királyi palota külső szoborművei. Az új királyi palota magyar jellegét az építő-bizottság ki akarja tüntetni s ezért az új lovarda elé hatalmas szobor-csoportot állítanak, a mely egy szilaj mént elővezető csikóst ábrázol. A nagy méretű szobron most dolgozik ifjabb *Vastagh* György, ki a szobrot még az idén elkészíti, hogy már a párisi világkiállításon bemutathassa.

tán a család fiatalabb ága, Gyula, Manó, Aladár grófok leszármazottai is a jelenleg Andrássy Dénes gróf tulajdonában lévő *kraszna-horkai* sírboltba temetkezzenek, melynek építéséhez eddig csak Manó gróf járult hozzá. Andrássy Gyula grófnak, a néhai államférfiúnak családja a *töke-terebesi* parkban építtetett remek mauzoleumot, a melynek oly nagy értékű díszítései vannak, mint a Munkácsy Mihály festménye és a Zala György szárkófája, a mely 80 ezer forintba került. A mauzoleumot azonban pusztulás fenyegeti, mert az előtte lévő tóból víz szivárog belé. Ezért Andrássy Gyula grófnak és feleségének hamvait nem sokára átszállítják a kraszna-horkai nemzeti sírboltba.

Andrée levele. Július 11-ikén két esztendeje lesz, hogy Andrée harmadmagával léghajón indult el az éjszaki sark felé. Azóta elvesztek. A napokban Izland északi részén Mandelben két gyermek a tengerparton egy parafa golyót talált, szurokkal lepecsételve; a golyóban egy kis alumínium-doboz, s abban egy levél. A dobozon még «Andrée éjszak-

Stein R. eredeti rajza után.

NAGY PÉTER OZÁR NÉGERE.

Szamokis-Szudkovszkoi E. P. eredeti rajza után.

ANYÉGIN EUGÉN: TATJÁNA ÉS DAKJÁNA.

KÉPEK PUSKIN MŰVEIHEZ.

ilyen tiszteletben vajmi ritkán részesülnek, akkor is politikai áramlatok hatása alatt. Puskin szelleme a költészet hódító erejével hatott és bevészte magát Oroszország kolosszális testébe. Az ő neve ragyog, hasonlíthatatlanul jobban, mint a legkésebb szalagra tűzött érdemkereszt. A költő, a ki míg élt, közömbös lény volt Oroszországban, most már tündöklő ellenállhatatlanul, jobban mint a csárok. Péterváron nagy művészi ünnepben dícsőítették, s a külföldről is számos küldöttség érkezett oda. Magyarország Puskin költészetének hatását már régen fölismerte. Költeményeit közkeletűvé tették fordítóink, s az «Anyégin» hatása nemcsak abban nyilvánult, hogy első magyar kiadása csakhamar a ritka könyvek közé tartozott, hanem a költészeti elbeszélő irodalom fejlődésében is feltűnő fordulat tényezőjévé vált. Az orosz költő ünneplése hazájában talán az első tisztán kulturális ünnep. Részt vettek abban nemcsak a főváros, hanem a kormányzósági és kerületi székvarosok, sőt a falvak is. A császári intézetek, az összes iskolák az egyetemektől a népiskoláig, a községi képviselők, egyesületek, stb. nagy összegeket gyűjtöttek, hogy alapítványok, könyvtárak, iskolák, stb. alapításával áldozzanak a legnagyobb orosz költő emlékének.

A pétervári tudományos akadémia június 7-én díszülést tartott, s azon az elnök, *Konstantin Konstantinovic* nagyherceg a csár következő tviratát olvasta föl: «Minthogy nem lehetek jelen a

A budapesti egyetem rektorává június 8-ikán dr. Ponor *Theurek* Emil választották meg. Hivatalát szeptemberben foglalja el.

Arany János kéziratai a Nemzeti Múzeumban. Arany László özvegye: Szalay Gizella urhölgy, férje óhajtsáához híven, a Nemzeti Múzeum könyvtárának ajándékozta nagynevű ipa, Arany János nagy műveinek, a Toldi-trilogia-nak és a «Buda halálá»-nak eredeti kéziratait. E kéziratok a bennük lévő sok törlesztés és javítás miatt igen fontosak Arany műveinek tanulmányozásánál. A Múzeum közönlő iratot küldött az özvegynek.

Esküvő. *Csiki Ernő*, a Magyar Nemzeti Múzeum tisztviselője f. hó 18-ikán vezeti oltárhoz *Liebl Verikét* a szőkefalvi róm. kath. templomban.

Balassa Bálint hamvai. A lipótmegyei *Hibben* porladó *Balassa Bálint* XVI. századbeli jeles költőnek síremlékét a közelebbi napokban állítják föl s az ünnepélyen jelen lesz Szmeceányi Pál szepesi püspök is. A «nemzeti szövetség» azt a tervet akarja érvényesíteni, hogy a régi költő földi maradványait Budapestre szállítsák és itt vagy a főlelőpülő Gellért-hegyi Pantheonban, vagy ha ez nem valósulhatna meg, a kezepe-i temetőben temessék el újra.

Az Andrássy-nemzetség sírboltja Kraszna-Horkán és Terebesen. A rimaszombati királyi törvényesség most hagyta jóvá, hogy néhai *Andrássy* György gróf országbíró végrendekezése foly-

sarki expedíciója» felirat volt. Andrée csakugyan ily úszó golyókat vitt magával, hogy a léghajóról a tengerbe vetve, hírt adhasson. A megtalált golyóban a levél teljes szövege ez:

«7. számú úszó-golyó. Ezt a golyót Andrée dobta le léggömbjéből 1897. július 11-én este 10 óra 55 perczkor, greenwichi középidőszámítás szerint, a 82-ik szélességi és 25-ik hosszúsági fok alatt Greenwich-től számítva. 600 méter magasságban repülünk. Mindnyájan egészségesek vagyunk. — *André, Strindberg, Fränkél.*»

Andrée sorsáról tehát ebből sem tudunk semmit. Fölzállása napjának estéjén írta a sorokat, melyekből annyit tünik ki, hogy 10 óra alatt nagy sebességgel haladt a léggömb, mert 700 kilométer távolságot tett meg. Feltűnő, hogy «7-ik számú úszó-golyó» említi a levél. Oly rövid idő alatt mért volt szükség hét golyóra a tengerbe vetni. Alkalmassint 1 helyett elnézésből olvasták 7-nek a számot.

— **Rapos József síremléke.** A kegyeletnek tett eleget pünkösdi vasárnapján az Országos Kisdédóv-Egyesület, midőn *Rapos József*nek, a kisdédóvokat képző intézet négy évvel ezelőtt elhunyt nagyérdemű igazgatójának síremlékét állított a Kezepe-nti temetőben, mely alkalommal a kisdédóv és népnevelés számos előkelő barátjának jelenlétében, az ünnepeltnek egyik hű tanítványa, *Fodor* Lajos, hődmézvársárhelyi minta óvó, szép beszédben méltatta elhunyt mesterének érdemeit.

Rapos József a hazai kisdédóv leglelkesebb apostolai közé tartozik. Nagy érdemei vannak a kisdédóv-ügy megismertetése, megszerettetése s elterjesztése körül. Számos cikket, felszólítást s röpiratot tett közzé azon czélból, hogy a kisdédóv ügyét országsszerte népszerűvé tegye szintúgy a kisdédék, mint a szegény szülők érdekében. S lelkes felszólalásai nem is hangzottak el hatás nélkül. Esméi terjesztésének s valószínűségének czéljából nem csak a hazai közönséggel érintkezett, élénk levelezést folytatott a kisdédnevelés-ügy érdekében a külfölddel is. Ő kezdte azt is, hogy a kisdédnevelői pályára ne csak férfiak léphessenek, — mint az előtt — hanem nők is. A nőt nélkülözhetetlennek tartotta e téren, s legjobbnak azt, ha házastársnak együtt adják magukat e pályára. A Fröbel-féle foglalkozásokat, úgy a mint azok elterjedtek, nem helyeselte; a sok szemrontó apró túzdelést, a sokáig tartó ülést, a nagyon is nagy figyelmet és türelmet kívánó munkafajokat nem fogadta be a

napok kivételével naponként d. e. 10 órától 1 óráig és d. u. 3 órától 5 óráig tekinthető meg. A látogatás ingyenes.

HALÁLOZÁSOK.

A közelebbi napokban elhunytak: **KOLLER JÁNOS**, nyug. adonyi aranyfűzős esperesplébános, 82 éves korában Adonyban. A szabadságharc már mint papot találta Adonyban, s neki jutott a feladat, hogy a magyar huszarak által elfogott gróf Zichy Odont, kit Görgei halálra ítélt, az utolsó útjára elkészítse. Kiváló érdemeket szerzett az iskolaügy terén s neki köszönhető, hogy az előbb német ajkú Adony község ma teljesen magyarok mondható. — **DES ECHEROLLES-KRUSPÉN SÁNDOR**, régi magyar és francia család sarja, Biharmegye egyik előkelő birtokosa, Nagy-Várud köztisztelő polgára, közel rokona a báró Gerliczy, gróf Kornis és báró Fejér-

pesten. — **BALTHÁZAR GYÖZÖ**, államvasúti ellenőr, 49 éves korában, Ocsán. — **DR. PANDEK MANÓ**, nyug. városi főorvos, Lúcsán, 86 esztendő korában. — **SCHRUTTA JÓZSEF**, nyug. körjegyző, 82 éves korában, Szomolányban. — **BÁSTHY BARNÁ**, nyiregyházi rendőrkapitány. — **DR. ROTHEMAYER ADÁM**, Török-Bálint község volt orvosa, Budapestben, s Török-Bálint temették el. — **SARLAY JÓZSEF**, ügyvéd, volt törvény-széki bíró, 84 éves korában, Pusztá-Mariaházán. — **RIEHL ANTAL**, műépítész, 46 éves korában, Budapestben. — **BÉKÉY IMRE**, fővárosi tisztviselő, 32 éves korában, Budapestben. — **FARRS JÓZSEF**, gyógyszerész, 77 éves korában, Tolesván. — **MÉRLAKI JERNEY ELEK DR.**, tartalékos huszárhadnagy, 28 éves korában, Rimaszombaton. — **FONSTEN OSZKÁR**, 23 éves korában, Rimaszombaton. — **ID. LAGMÁR PÁL**, hajó kormányos, 67 éves korában, Győrött. — **IFJ. STEPAICA GÉZA**, vasuti hivatalnok, 28 éves korában, Prágában, és Salgó-Tarjánban temették el. — **PETHES PÁL**, első éves joghallgató, 20 éves korában, Jászberényben.

Szamokis-Szudkovszkoi E. P. eredeti rajza után.

PUSKIN «ANYÉGIN EUGÉN»-JÉBŐL: TATJÁNA ÉS ANYÉGIN.

kisdédnevelési rendszerbe. Annál többet hangoztatta, hogy szabad tér, nagy udvar álljon az óvodák rendelkezésére; napsütötte homokot, talicskát s építő fűcskákat szeretett foglalkozásul nyújtani a kisdédeknek. Esméit főleg «Alapnevelés»-ában fejtette ki s a képezdéhez csatolt mintá óvodában példányszerűen vitte keresztül. S e lelkes férfiú, ki minden tehetségét az embernevelés előbbrevitelének szentelte, ki becsületesség, egyszerűség és munkásságban egyaránt példája volt a nevelőnek, életében nem részesült a méltó elismerésben. Annál inkább örülhet az igazság minden barátja, hogy az utókor nem késett elismerésének koszorúját sírjára letenni.

A vidéki múzeumok gyarapítása. A közoktatásügyi miniszter a vidéki múzeumok gyarapítására szolgáló anyagból a *szegei* múzeum részére újabban nyolcz festményt, a *tolnamegyei* múzeum részére öt festményt és egy szobrot, a *nagyváradi* múzeum részére pedig négy festményt letétképen átengedett.

Magyar kir. mezőgazdasági múzeum. A városligeti történelmi épületesoportban elhelyezett magyar kir. mezőgazdasági múzeum gyűjteménytárgyai a vajda-hunyadvári épület lebontása következtében a *Renaissance* és *jaiki templom* épületekben felállítva, új berendezést nyert. A múzeum a hétfői

váry-családoknak, 51 éves korában Reichenhallban, honnan holttestét Rét-Szentmiklósrá hozták. — **BIRESKURY ERŐ** negyvennyolczas honvédelezredes 91 éves korában Diós-Győrben. — **TORNYAI SCHLOSSBERGER HENRIK** perzsa főkonzul, Pestmegye törvényhatósági bizottsági tagja. Tevékeny szerepet játszott a főváros életében, jótékonyágáról ismerték; 68 évet élt. — **DR. MERLER JÓZSEF**, Tolnamegye volt tiszteletbeli főorvosa, 74 éves korában Szegeárdon. A függetlenség harcot mint fiatal orvosnövendék küzdötte végig. A szőregi csata után fogságba került. A szépirodalomnak is munkása volt és a Jókai és Petöfi által szerkesztett «Életképek»-ben több költeménye és novellája jelent meg alnév alatt. Az orvosi szakirodalmat több értekezéssel gazdagította. — **TAKÁCSY IGNÁCZ** nyug. táblabíró, Takácsy Ignác budapesti gyógyszerész édes atya, Tatán. — **STARK FERENCZ**, Nagy-Abony város köztisztelő polgára, 83 éves korában a budapesti Ferencz József-kórházban, s Nagy-Abonyban temették el. — **HICZEN GUSZTÁV**, az osztrák-magyar államvasutásügy nyug. vezérfelügyelője 70 esztendő korában Budapestben. — **DÖSA GÁBOR**, nyug. kir. táblai bíró, 57 éves korában, Maros-Vásárhelyt. — **HAEUL JÓZSEF**, budapesti borkereskedő és háztulajdonos, Markó Miklós hírlapíró apósa, 50 éves korában Rozsnyón, honnan holttestét Budapestre szállították. — **LEX-OTTEL BÁLINT**, ref. segédlelkész, 33 éves korában Buda-

Özvegy **CZIRÁKY JÁNOSNÉ**, szül. Petit-Verneulli Dezasse Lujza grófnő, palotahölgy, 78 éves korában, Budapestben. A politikában jelentékeny szerepet vitt magyar főur özvegye a főváros egyik legismertebb hölgye volt vallásosságánál, jótékonyágánál és előkelő modoránál fogva. Halála sok főúri családnak mély gyász. Gyermekei: Constance, férj. Csekonics Endre grófné, Lujza, Antal és Béla. — **ÖZV. PATAY ISTVÁNNÉ**, szül. nagykállói Kállay Terézia, Debreczenben, 89 éves korában. A megboldogult Patay Istvánnak, a régi székely vezérének az özvegye. — **FUNK KAMILLA**, a budapesti Attila-utcai községi elemi népiskola tanító-nője, 21 éves korában. — **ROCHLITZ DEZSŐRNÉ**, szül. Grieger Lujza, 31 esztendő korában, Tokajban. — **BARCZEN LAJOSNÉ**, szül. Komlódy Erzsébet, életének 35-ik évében, Budapestben. — **FALK SAROLTA**, Falk Zsigmond kir. tanácsos és neje, Darnhuber Leopoldina leánya, 28 éves korában, Budapestben. — **RIGOCZ FERENCZNÉ**, Balassa-Gyarmaton, kit jószívűségéért mindenki szeretett. — **ID. PUHL FERENCZNÉ**, szül. Ebenhöch Erzsébet, 73 éves korában, Győrött. — **ÖZVEGY HUSKÁR ANTALNÉ**, született Kiss Mária, 76 éves korában, Budapestben. — **MARTON ELZA**, Marton János ügyvédnek, a salgótarjáni vasúti részvénytársaság jogtanácsosának 9 éves leánykája, Bornemisza László alispán unokája, Rimaszombaton. — **NYIREGYHÁZI NAGY GYÖNYÖSNÉ**, szül.

Legjobb és leghíresebb
pipere hólgyör : a
La VELOUTINE
Különleges Rizspor
BISMUTTAL VEGYITVE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ.
PARIS - 9, rue de la Paix, 9 - PARIS.

Soha nem remélt jó érzet!
Nyári gummiczipők.

Párja barnában vagy fekete-ben
1 ft 60 kr. A lábtalp hoz-
mérteke teljesen elegendő. Után-
vételel küldi 7736
F. NASKE
Prága, Pofió 41.

Párisi hajápolási szerek!

- **Viola** hajfajlatító-tél. Teljesen ártalmatlan
kittinó hatással.
1 üveg ára 1 korona.
- **Viola** hajszesz. A hajak leg-erősebb szem-
alkalmazásánál a haj törékenységre nem kell
tartani.
1 üveg ára 1 korona.
- **Viola** Tanno-chinin-pomádé. A haj ápo-
gáló kittinó hatáson gyógykezelés.
1 tégelynek ára 1 korona.
- **Viola** antiszeptikus fogpor. Egy doboz ára 60 fillér 8215
- **Viola** antiszeptikus fogvíz. Egy üveg ára 60 fillér. — Kapható:

GEML-féle gyógyszerárban az 'Arany keresztes.'
Temesvár, Belsőváros, Losonczy-tér.

**NINCS CUKORKA
KÖHÖGÉS ÉS REKEDTSÉG
ELLEN**

mely olyannyira ajánlja lett az orvosoktól,
mely olyannyira bevált,
mely olyannyira elismerve lett,
mely olyannyira be van vezetve,
mely olyannyira málaatartalmu,
mely oly nagy elismerésben részesült császárak,
királyok, hercegek részéről és ki lett tün-
arany- és ezüst-érmekkel; mely olyannyira any-
tulajdonságainál fogva legjobb eredménnyel
használtatik, miről ezekre menő elismerő nyi-
latkozatok adnak tanúságot, köztük orvosi szak-
tekintélyektől és mint

**HOFF JÁNOS
MALÁTA-CUKORKAI**
Egy doboz ára 10 kr., egy zacskó ára 30 kr.
Kapható az összes gyógyszerárban, drogus-, csemege-
és fűszerkereskedésekben. Magyarországi királyi jog-
raktár:
TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerár
BUDAPEST, Király-utca 12. sz.

Vérszegények és lábbadozók
Serravallo Chinabort vassal
igyanak 1/2 liter ára
1 ft 20 kr.
1/2 liter ára
2 ft 20 kr.
Készítő Serravallo gyógyszerész. Triestben.
Pompás itü, a miért a gyermekek is igen szívesen isszák.
Sokszor kitüntették. Minden gyógyszerárban kapni.

**Kwizda féle
Korneuburgi
marha táppor**
Baromgyógytan-, étrendi szer lovak, szarvas-
marhák és juhoknak. 8171
45 év óta a legtöbb ismétlődően használtatva, étvá-
rozás emésztésnél, teheneknél a tej javítására és a tejered-
mény szempontjára. Ára 1/2 doboz 70 kr., 1/2 doboz 35 kr.
Küldi csak a fenti címre. Főraktár Magyarországi jograktár: Török
József gyógyszerár Budapest, Király-utca 12. szám.
Franz Joh. Kwizda cs. és kir. osztr.-magyar és
román kir. udvari szállító,
kerületi gyógyszerésznél Korneuburg, Bécs mellett

CACAO
SUCHARD

LUSER L.-féle turista tapasz.
Biztosan és gyorsan ható szer, tyukszem
szemölcs és talp, valamint a sarok bőr-
keményedései, to-
vábbá mindennemű
bőrelszarusodás,
ellen. A hatás-
ért jótállás
vállal-
tatik.
Köz-
ponti
székhely
raktár:
SCHWENK L.,
gyógyszerész
MEIDLING - BÉCS.
Csak akkor valódi, ha min-
den használati utasítás és minden
tapasz a mellétes védjeggyel és
aláírással el van látva, azért is erre
ügyelni kell. — 1 doboz ára 60 kr.
Vidékre 80 kr., előzetes beklódes mellett bérmentve.
Magyarországi főraktár: 8210
Török József gyógyszer. Budapest, Király-u. 12.

HAJFESTŐ FÉSŰ
(Hoffer-féle szabadalom, Berlin S.O. 36.)
Ösz vagy vörös haj előkészület nélkül
valódi szőke, barna vagy fekete színre
való festésre. Teljesen ártalmatlan. Évekig
használatos! Darabja 2 ft. Ausztria-Ma-
gyarország részére szállítja **Vertes sas-gyógy-
szertára** Lugoson, Magyarország. 8255

**Foulards-
Selyemkelmék**
a legválogatottabb színárnyalatokban, utólrhetetlen vá-
lasztékban, valamint fekete, fehér és színes selymek a
jó viselhetőségért irásbeli jótállással. Közvetlenül eladás
gyári árakon, egyes ruhákra is porto- és vámmentesen a
házhöz szállítva. Ezer meg ezer elismerő levél. Minták
postafordultával.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
királyi szállítók
selyemkeltő-gyárak szövetsége Zürich. 7781

Palais hajfijító
használatával a megoszult haj
eredeti színét nyeri vissza.
A fejbőrt nem festi, a ruha-
neműn foltot nem hagy, többi
előnye, hogy a hajúszókat
erősíti és hogy teljesen ár-
talmatlan. Egy üveg ára 1 ft.
Főraktár Budapest: **Petri
Otto** gyógyszerárban,
I. Attila-kört 47. Kap-
ható: **Váci-kört 66. sz.,
Nádor-utca 3. és Király-
utca 36. szám** alatti gyógy-
szertárakban is. 8190

A modern vegyészeti hatalmas hala-
dása és az ebből származó szá-
mtalan cosmeticus készítmények sem
voltak képeek a 30 éven át bevált
**Dr. Lengyel Frigyes-féle
Nyirfabalzsamot**
szelvény, a legjobb bizonyíték te-
sít, hogy itt egy valódi, a természet
által nyújtott szelvényről van szó. Ezen nyirfabalzsam
egy sajátos 30 évi gyakorlati vegyi eljárás alapján pra-
paráltak és csak azután jön forgalomba. Ezen folyadék
hatása, hogy a bőr felső hámszövetét lassankint le-
hántja és az által az alsó tisztított bőr fiatal
szinben és üdőségben jön napvilágra, megszűntet
mindennemű kitérés, szeplőt, vörös foltokat és
anya-foltokat, simítja a ráncosbőrt és a hím-
helyeket lassankint teljesen eloszlatja és az
arcbőrnek üde és egészséges színt kölcsönös.
Egy korsó ára használati utasítással együtt 1 ft 50 kr.
A nyirfabalzsam hatásának támogatására **Dr. Lengyel
Frigyes-féle** 8209
Benzoe szappan
ajánlatos. Egy darab ára 50 és 35 kr. Raktáron minden
jobb gyógyszerárban. Főraktár Magyarországi részére **Török
József** gyógyszerésznél Budapest, Király-utca 12.

Saját készítményü 7920
Kötőárak, zsinegek, zsákok, ponyvák. Torna-
eszközök, függőágyak és mindennemű hálók
ipartelepe. Val. angol Foot-Ball és Lawn
Tennis játéki gyári raktár.
SEFFER ANTAL
Budapest IV., (Károlylak-
tanya) Károly-utca 12.
Vidékre árjegyzék szerint.

SIEMENS és HALSKE
Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.
Készít:
villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket
városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.
Elektrolytikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat.
Egyenáramu-, forgó áramu- és váltakozó áramu generatorokat és motorokat, vezetékananyagokat, kábeleket, iv-
és izzó-lámpákat.
Távíró- és távbeszélő-készülékeket. — MÉRŐ-készülékeket.
Vasuti váltó-biztosító berendezéseket. Jelző-berendezéseket. MÉRŐ-készülékeket.
Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra.
Világító testeket. 8015 Világító testeket.

Patyi Testvérek Butor-áruháza.
Budapest, kerepesi-út 9/a., földszint és I. emelet, Pannonia szálló mellett.
Nagy választék, kizárólag szilárd hazai gyártmányú asztalos és saját készítményü kár-
pítozott butorokból, minden versenyt és hirdetett árakat felülmúló olcsó árakon. Teljes
lakásberendezések, nyaraló, fürdő- és szálloda-butorzatok 2 évi jótállás és felelősség
mellett szállítanak.
Tévedés elkerülése végett cégünkre és címünkre figyelni kérjük. Díszes butor-album
1 ft beklódes mellett bérmentve küldetük meg. 8214

25. SZÁM. 1899. BUDAPEST, JUNIUS 18. 46. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és / egész évre 12 ft POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt / félévre — 6 Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG / egész évre 8 ft POLITIKAI UJDONSÁGOK / félévre — 4 Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK / egész évre 5.— félévre — 2.50 Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott vitélőj is csatolandó.

VELASQUEZ
SZÜLETÉSÉNEK HÁROMSZÁZ ÉVES ÉVFORDULÓJA.

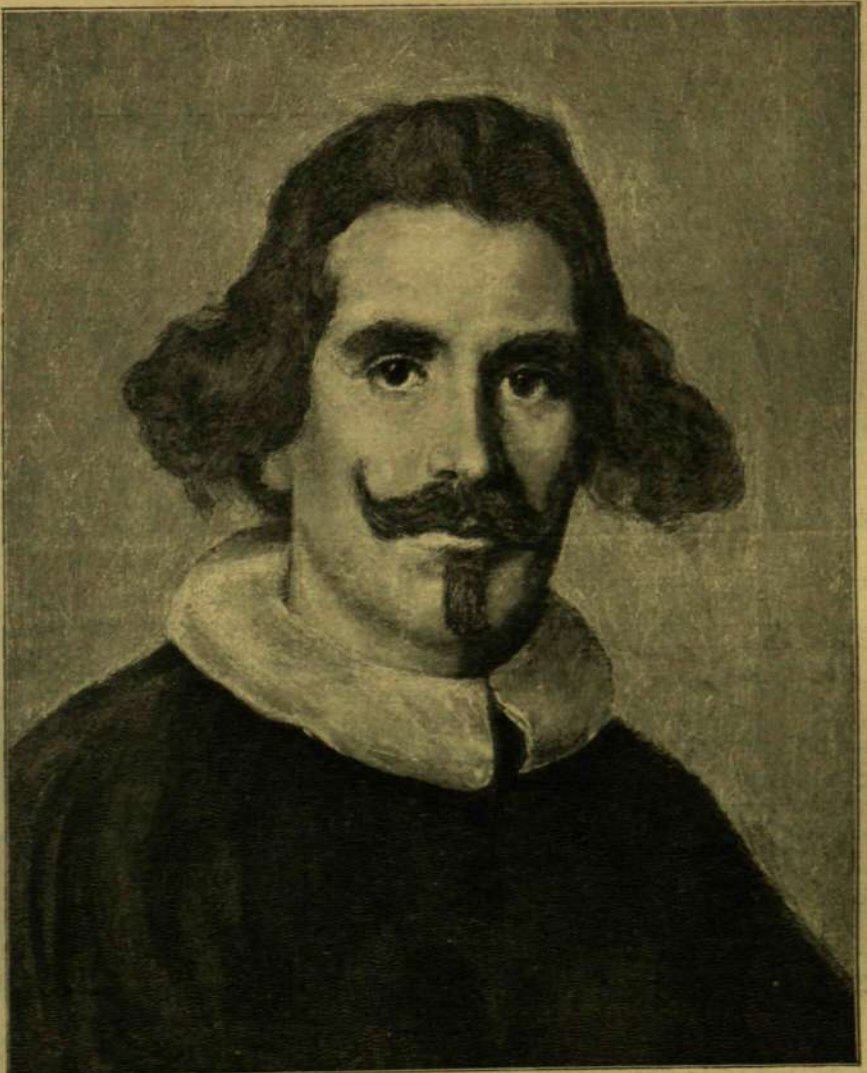
A Z ARCKÉPFESTŐK két kimagasló képviselője,
a németalföldi Van Dyck és a spanyol Velasquez egy és ugyanazon évben születtek s
ezért pár héttel azután, hogy kegyeletesen emlé-
keztünk meg a nagy Van Dyck születésének há-
romszázados évfordulójáról, most spanyol ver-
senytársának arcképét mutatjuk be, ki nem ki-
sebb alak a művészettörténelemben, bár egymás-
sal semmi összeköttetésben nem állottak s mind-
kettőnek önállóan fejlődött tehetsége egymással
sok tekintetben eltérő modorban nyilatkozott.
A két nagy festőt egymással szembeállítani nem
lehet, de bizonyos, hogy mindkettő az arckép-
festésben mutatkozott legnagyobbak, s e tekin-
tetben más világhírű társaikkal, minők Holbein,
Rembrandt, Murillo, mindkettőt egyenrangu-
nak kell tartanunk. Murillo, ki szintén Sevillá-
ban született s Velasquezzel egyidejűleg kép-
viseli a spanyol festészet virágzó korának
csúcsponyját, egészen más alak, mint Velasquez.
Ő a spanyol mystikus, ábrándos és vallásos ke-
délyt túlközteti vissza munkáiban, Velasquez
ellenben tetőtől talpig realista és kiváló tech-
nikus, ki a színezésben is mesteri fokra emel-
kedett.

Velasquez 1599 június hó első napjaiban szü-
letett Sevillában előkelő szülőktől. Teljes neve
Don Diego Rodriguez de Silva Velasquez. Saját-
ságos módon anyja után van beírva az anya-
könyvbe, valószínűleg a szülők akaratából, mivel
atyjának családi neve: Silva, idegen hangzásu
volt, mert ősei kevéssel előbb költöztek be Sevil-
lába, míg anyjának családja, a Velasquez-család,
a város legelőkelőbbjei közé tartozott. A tehetsé-
ges fiút szülői kezdetben tudósnek szánták, de
midőn kiderült hajlama a festészethez, az idősb
Herrera festő-műhelyébe adták, honnan azon-
ban csakhamar Pacheco-hoz ment, kinek állan-
dóan tanítványa maradt, s 1618-ban veje is lett.
1622-ben került először Madridba, hol Tizian
remekművei, első sorban V. Károly lovas kép-
mása, rendkívüli hatást tettek rá. Ezentúl igen
rövid megszakításokkal állandóan ebben a város-
ban maradt s csakhamar kedvence lett IV. Fülöp
spanyol királynak, ki őt egymás után nevezte ki
udvari festőnek, udvarnagynak s a Sant-Jago
lovagjának. Mint udvari tisztviselő ismerkedett
meg többek között az akkor követi minőségben
itt tartózkodott Rubenssel s igen szoros barát-

ságot kötött vele, bár mindkét művész teljesen
megtartotta önállóságát és művészi irányát.
Rubens buzdítására ment el Velasquez 1629-ben
Olaszországba, hol másfél évig tartózkodott, s a
hova 1648-ban ismét visszatért s ekkor majd-
nem két évet töltött Rómában részben azért is,
hogy a spanyol udvar számára ó-kori szobor-
műveket és művészi tárgyakat vásároljon.
Olaszországi útjai határozott korszakokat
alkotnak a Velasquez művészi alkotásaiban.
Az előtt még a spanyol realista festők hagyó-
mányos irányát követte, képeiben sok a sötét
árnyék, az alakok mintázása rendkívül gondo-
dos, de nincs elég levegő rajtuk. Később
technikája biztosabb lesz, a sötét árnyékokat

világos színek váltják fel, az alakok kemény
mintázása enyhül, és kiemelkednek a levegő táv-
latából. Midőn végre másodsor tér vissza Olasz-
országba, valódi mesterként új modorban mu-
tatkozik; alakjai csaknem elvesztik ugyan testi-
ségüket, de azért a lány levegőben plasztikusan
domborodnak ki, s e mellett látszólag egész
könnyedén odavetett esetvonásokkal távolról
a legnagyobb, a legmegkapóbb festői hatást
éri el.

Velasquez igen szorgalmas művész volt, s
művei száma rendkívül nagy. A fennmaradtak
nagyobb és legbecesebb darabjai azonban
Spanyolországban maradtak, s különösen a
madridi Prado-muzeum az, hol őt leginkább

VELASQUEZ. — SAJÁT FESTMÉNYE A RÓMAI KAPITOLIUMI KÉPTÁRBAN.